

आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को मौद्रिक नीति

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं
असार २०७५

गभर्नर डा. चिरंजीबि नेपालले
२०७५ असार २७ गते
सार्वजनिक जानकारीका लागि जारी गर्नुभएको

आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को मौद्रिक नीति

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं
नेपाल

फोन नं. ४४११६३८
Website: www.nrb.org.np

विषय सूची

पृष्ठभूमि.....	१
आर्थिक स्थितिको समीक्षा.....	२
आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को मौद्रिक नीतिको समीक्षा.....	३
कर्जा कार्यक्रमहरुको समीक्षा.....	५
वित्तीय क्षेत्र सुदृढीकरण.....	६
वित्तीय पहुँच.....	८
आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को मौद्रिक नीतिको स्वरूप.....	८
मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा.....	८
मौद्रिक व्यवस्थापन.....	९
कर्जा व्यवस्थापन.....	११
दीर्घकालीन ब्याजदर व्यवस्थापन.....	१३
आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को वित्तीय क्षेत्र कार्यक्रम.....	१४
वित्तीय क्षेत्र सुधार.....	१४
नियमन.....	१६
लघुवित्त सम्बन्धी नियमन.....	१८
विदेशी विनिमय व्यवस्थापन.....	१९
अनुसूची : मौद्रिक सर्वेक्षणको प्रक्षेपण.....	२२
तालिका सूची.....	२३

आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को मौद्रिक नीति

पृष्ठभूमि

१. नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ ले व्यवस्था गरे बमोजिम आर्थिक वर्ष २०५९/६० देखि यस बैंकले सर्वसाधारण सबैको जानकारीका लागि वार्षिक मौद्रिक नीति सार्वजनिक गर्दै आएको छ। यसका अतिरिक्त यस बैंकले मौद्रिक नीतिको त्रैमासिक तथा अर्धवार्षिक समीक्षा तयार गरी प्रकाशन गर्दै आएको छ।
२. २०७४ असार २५ गते आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को मौद्रिक नीति जारी भए पछिको अवधिमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय परिदृश्यमा परिवर्तन आएको छ।
३. मुलुकमा तीनै तहको निर्वाचन सम्पन्न भई निर्वाचित सरकारहरु गठन भइसकेका छन्। नेपाल सरकारले जस्तै प्रदेश र स्थानीय सरकारहरुले आय-व्यय अनुमान समेटी बजेट तर्जुमा गर्ने अभ्यास थालनी गरेका छन्। संविधानमा व्यवस्था भएबमोजिम नेपाल सरकारले आर्थिक वर्ष २०७५/७६ का लागि २०७५ जेठ १५ गते बजेट जारी गरिसकेको छ। अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ अनुसार असार १ भित्र प्रदेश सरकारहरुले प्रदेश सभामा आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को राजस्व तथा व्ययको अनुमान पेश गरिसकेका छन्।
४. राष्ट्रिय अर्थतन्त्रले सकारात्मक मोड लिँदै गएको छ। विगत २ वर्षयताको आर्थिक वृद्धिले हामी सबै नेपालीलाई उत्साहित बनाएको छ।
५. विश्व अर्थतन्त्रले विस्तारको बाटो लिएको छ। विश्वका कतिपय मुलुकहरुमा मुद्रास्फीतिको चापको स्थिति छ। कतिपय अन्तर्राष्ट्रिय वस्तुहरुको मूल्य वृद्धि भइरहेको छ। अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा मौद्रिक नीतिहरुको कार्यदिशा मिश्रित प्रवृत्तिको छ।
६. राष्ट्रिय-अन्तर्राष्ट्रिय परिदृश्य तथा सरोकारवाला सबैबाट प्राप्त रायसुझाव समेटी नेपाल सरकारले हालै सार्वजनिक गरेको बजेटसँग तादात्म्य हुनेगरी आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को मौद्रिक नीति तर्जुमा गरिएको छ।
७. अब म आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को आर्थिक स्थितिको समीक्षा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

आर्थिक स्थितिको समीक्षा

८. आर्थिक वर्ष २०७३/७४ यता नेपालको आर्थिक वृद्धिले लय समातेको देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०७३/७४ मा आर्थिक वृद्धिदर ७.४ प्रतिशत रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा त्यस्तो वृद्धिदर ५.९ प्रतिशत रहने अनुमान छ। आर्थिक वर्षको शुरुमा तराईमा आएको बाढीका कारण कृषि क्षेत्रको वृद्धिदर २.८ प्रतिशत रहेतापनि उद्योग क्षेत्रको वृद्धिदर ८.८ प्रतिशत र सेवा क्षेत्रको वृद्धिदर ६.६ प्रतिशत भएबाट आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा उत्साहजनक आर्थिक वृद्धि हासिल भएको हो। आर्थिक वृद्धिमा आएको सुधारसँगै नेपाली अर्थतन्त्रको आकार रु. ३० खर्ब ७ अर्ब पुगेको छ।
९. विगत दुई वर्षयता कुल गार्हस्थ्य बचतको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँगको अनुपातमा वृद्धि हुँदै आएको छ। यस्तो अनुपात आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा १५.० प्रतिशत पुग्ने अनुमान छ। विप्रेषण आप्रवाहका कारण आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा कुल राष्ट्रिय बचतको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँगको अनुपात ४३.९ प्रतिशत रहेको छ। कुल पुँजी निर्माण अनुपातमा विस्तार आई ५१.८ प्रतिशत पुगेको र स्रोत अपर्याप्तता कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको ७.८ प्रतिशत रहने देखिएको छ। खुद निर्यातको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँगको अनुपातमा समेत अधिल्लो वर्षको तुलनामा केही वृद्धि भई आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा ३६.७ प्रतिशतले ऋणात्मक रहने अनुमान छ।
१०. विगत दुई वर्षयता नेपालको मुद्रास्फीति नियन्त्रित रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०७३/७४ मा ४.५ प्रतिशत रहेको औसत उपभोक्ता मुद्रास्फीति दर आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को एघार महिनामा ४.१ प्रतिशतमा झरेको छ।
११. २०७५ असार २५ गतेसम्म नेपाल सरकारको चालु खर्च वार्षिक बजेट अनुमानको ८४.२९ प्रतिशत र पूँजीगत खर्च ६०.५५ प्रतिशत भई कुल खर्च वार्षिक बजेट अनुमानको ७६.२० प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी राजस्व वार्षिक अनुमान रु. ७३० अर्बको ९३.१५ प्रतिशत संकलन भएको छ।
१२. आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा नेपाल सरकारले परिचालन गरेको कुल आन्तरिक ऋण रु. १४४ अर्ब ७५ करोड र आन्तरिक ऋणको भुक्तानी रु. ३७ अर्ब ५२ करोड रहेको छ। यसप्रकार नेपाल सरकारले आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा रु. १०७ अर्ब २३ करोड खुद

आन्तरिक ऋण परिचालन गरेको छ, जुन कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको ३.६ प्रतिशत हुन आउँछ ।

१३. आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को एघार महिनामा चालु खाता घाटा रु. २०९ अर्ब २१ करोड छ, जुन कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको ७.० प्रतिशत हुन आउँछ । निर्यातको तुलनामा आयातमा भएको उल्लेख्य वृद्धिका कारण आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को एघार महिनामा व्यापार घाटा रु. १०३३ अर्ब ४ करोड पुगेको छ । यो रकम कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको ३४.४ प्रतिशत हुन आउँछ । समीक्षा अवधिमा नेपाली कामदारले पठाएको विप्रेषण आप्रवाह ७.३ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ । विप्रेषण आप्रवाहको वृद्धि सामान्य रहेको तर व्यापार घाटा फराकिलो हुँदै गएकोले चालु खाता घाटा उच्च हुन गएको हो । आर्थिक वर्ष २०७३/७४ मा रु. ८२ अर्ब ११ करोडले बचतमा रहेको शोधनान्तर स्थिति आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को एघार महिनामा रु. ४ अर्ब ३४ करोडले घाटामा छ । तथापि बैकिङ्ग क्षेत्रसँग ९.६ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्नका लागि पर्याप्त विदेशी विनिमय सञ्चित रहेको छ ।
१४. २०७४ असार मसान्तको तुलनामा २०७५ असार २६ मा नेपाली रुपैयाँ अमेरिकी डलरसँग ६.२ प्रतिशतले अवमूल्यन भई विनिमय दर रु. १०९.६४ कायम भएको छ । आर्थिक वर्ष २०७३/७४ मा भने नेपाली रुपैयाँ अमेरिकी डलरसँग ३.८ प्रतिशतले अधिमूल्यन भएको थियो ।
१५. अब म आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा अवलम्बन गरिएको मौद्रिक नीतिको समीक्षा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को मौद्रिक नीतिको समीक्षा

१६. आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को लागि विस्तृत मुद्राप्रदायको वार्षिक वृद्धिदर १८ प्रतिशत हुने प्रक्षेपण रहेकोमा २०७५ जेठ मसान्तमा वार्षिक विन्दुगत वृद्धिदर १७.७ प्रतिशत रहेको छ ।
१७. मौद्रिक क्षेत्रबाट प्रवाह हुने कुल आन्तरिक कर्जा २७.८ प्रतिशतले बढ्ने प्रक्षेपण रहेकोमा २०७५ जेठ मसान्तमा यस्तो कर्जाको वार्षिक विन्दुगत वृद्धिदर २८.३ प्रतिशत रहेको छ । निजी क्षेत्रतर्फ प्रवाह हुने कर्जाको प्रक्षेपित वार्षिक वृद्धिदर २०.० प्रतिशत रहेकोमा २०७५ जेठसम्म उक्त कर्जाको वार्षिक विन्दुगत वृद्धिदर २१.० प्रतिशत रहेको छ । यस अवधिमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको निक्षेप १७.६ प्रतिशतले बढेको छ ।

१८. आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को मौद्रिक नीतिमा व्यवस्था भएबमोजिम २०७४ कात्तिकदेखि परिमार्जित ब्याजदर करिडोर लागू गरिएको छ । परिमार्जित ब्याजदर करिडोरको तल्लो सीमा ३ प्रतिशत र माथिल्लो सीमा ७ प्रतिशत तोकिएको यस बैंकले परिमार्जित ब्याजदर करिडोर संचालनमा ल्याएको छ ।
१९. परिमार्जित ब्याजदर करिडोरको उद्देश्य अल्पकालीन तरलता र ब्याजदरमा हुने उतारचढावलाई न्यूनीकरण गर्ने रहँदै आएको छ । परिमार्जित ब्याजदर करिडोर लागू गरेपछिको अवधिमा अल्पकालीन ब्याजदरहरू नीतिगत दरको रूपमा रहेको ५ प्रतिशत रिपोदर वरिपरि अंकुशित हुँदै आएका छन् ।
२०. २०७५ जेठमा ९९-दिने ट्रेजरी बिलको भारित औसत ब्याजदर ४.३८ प्रतिशत र वाणिज्य बैंकहरूबीचको भारित औसत अन्तर-बैंकदर ४.९८ प्रतिशत रहेका छन् ।
२१. दीर्घकालीन प्रकृतिका ब्याजदरहरूको हकमा वाणिज्य बैंकहरूको भारित औसत निक्षेप दर २०७५ जेठमा ६.६९ प्रतिशत रहेको छ । यसैगरी, उक्त अवधिमा कर्जाको भारित औसत ब्याजदर ९२.४२ प्रतिशत पुगेको छ । फलस्वरूप, कर्जा र निक्षेपको ब्याजदर अन्तर ५.८९ प्रतिशत कायम रहेको छ ।
२२. यस बैंकले परिमार्जित ब्याजदर करिडोर लागू गरेपछि सो अन्तर्गत २०७५ असार २६ गतेसम्म पटक-पटक गरी ५ प्रतिशत रिपो दरमा रु. ६९ अर्ब ७२ करोड तरलता प्रवाह गरेको छ भने ३ प्रतिशत निक्षेप संकलन दरमा रु. ३८ अर्ब ९५ करोड तरलता प्रशोचन गरेको छ ।
२३. ब्याजदर करिडोरका अतिरिक्त यस बैंकले सोभै खरिद तथा विक्री बोलकबोल र रिपो तथा रिभर्स रिपो बोलकबोल जस्ता खुला बजार उपकरणहरू मार्फत् तरलता व्यवस्थापन गर्दै आएको छ । यसै क्रममा २०७४ साउनदेखि २०७५ असार २६ गतेसम्ममा पटक-पटक गरी खुला बजार कारोबार अन्तर्गत यस बैंकले रु. ३७ अर्ब ६२ करोड तरलता प्रवाह गरेको छ भने रु. ९३५ अर्ब ५० करोड तरलता प्रशोचन गरेको छ । सो अवधिमा यस बैंकले बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई रु. ३८ अर्ब ३३ करोडको स्थायी तरलता सुविधा उपलब्ध गराएको छ ।
२४. २०७४ साउनदेखि २०७५ असार २६ गतेसम्ममा यस बैंकले वाणिज्य बैंकहरूबाट अमेरिकी डलर ४ अर्ब ९ करोड खुद खरिद गरी रु. ४९७ अर्ब ८३ करोड खुद तरलता प्रवाह गरेको

छ। सोही अवधिमा परिवर्त्य विदेशी मुद्रा बिक्री गरी रु. ४९४ अर्ब ६९ करोड बराबरको भा.रु. खरिद भएको छ।

२५. २०७४ साउनदेखि २०७५ असार २५ गतेसम्ममा वाणिज्य बैंकहरूले रु. ११५० अर्ब ५० करोड र अन्य वित्तीय संस्थाहरू (वाणिज्य बैंकहरूबीच बाहेक) ले रु. ४८ अर्ब ६२ करोडको अन्तर-बैंक कारोबार गरेका छन्।

२६. अब म कर्जा, वित्तीय क्षेत्रको सुदृढीकरण र वित्तीय पहुँच सम्बन्धमा लागू गरिएका कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन स्थितिको समीक्षा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

कर्जा कार्यक्रमहरूको समीक्षा

२७. आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को मौद्रिक नीतिमा वाणिज्य बैंकहरूले २०७५ असार मसान्तसम्म प्राथमिकताप्राप्त क्षेत्रमा आफ्नो कुल कर्जाको न्यूनतम २५ प्रतिशत कर्जा लगानी गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको थियो। यस अन्तर्गत कृषि क्षेत्रमा १० प्रतिशत, जलविद्युतमा ५ प्रतिशत, पर्यटन क्षेत्रमा ५ प्रतिशत र बाँकी ५ प्रतिशत अन्य प्राथमिकताप्राप्त क्षेत्रमा अनिवार्य रूपमा लगानी गर्नुपर्ने व्यवस्था यस बैंकले गरेको थियो। यो व्यवस्था अन्तर्गत २०७५ जेठ मसान्तसम्ममा यी क्षेत्रहरूमा कुल रु. ४८८ अर्ब ६८ करोड कर्जा प्रवाह भएको छ। यो रकम २०७५ जेठ मसान्तमा बैंकहरूको लगानीमा रहेको कुल कर्जाको २३.६ प्रतिशत हो।

२८. वाणिज्य बैंकहरूले आफ्नो कर्जा लगानीको न्यूनतम ५ प्रतिशत, विकास बैंकहरूले ४.५ प्रतिशत र वित्त कम्पनीहरूले ४ प्रतिशत अनिवार्य रूपमा विपन्न वर्ग कर्जा लगानी गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिँदै आएको छ। यो व्यवस्था अन्तर्गत २०७५ जेठ मसान्तसम्म वाणिज्य बैंकहरूले कुल कर्जाको ५.२ प्रतिशत कर्जा विपन्न वर्गमा प्रवाह गरेका छन्। त्यसैगरी, विकास बैंकहरूले ८.० प्रतिशत र वित्त कम्पनीहरूले ५.० प्रतिशत विपन्न वर्गमा लगानी गरेका छन्। समग्रमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको विपन्न वर्गमा रु. १२९ अर्ब ६२ करोड कर्जा लगानी रहेको छ।

२९. यस बैंकले उत्पादनमूलक क्षेत्रहरूमा कर्जा विस्तार अभिप्रेरित गर्न बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई सहूलियतपूर्ण पुनरकर्जाको व्यवस्था गरेको छ। यस व्यवस्था अनुसार २०७५ असार २६ गतेसम्म साधारण पुनरकर्जा रु. १० अर्ब ४९ करोड र निर्यात पुनरकर्जा रु. ४४ करोड गरी कुल रु. १० अर्ब ९३ करोड पुनरकर्जा उपयोग भएको छ।

३०. त्यसैगरी, यस बैंकले भूकम्प पीडितहरूको आवासीय घर निर्माण गर्न बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई शून्य ब्याजदरमा पुनरकर्जा उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरेको छ । बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले यस प्रयोजनको लागि लिएको पुनरकर्जा भूकम्प पीडितहरूलाई बढीमा २ प्रतिशत ब्याजमा उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था छ । २०७५ असार २६ गतेसम्म यस्तो पुनरकर्जा रु. १ अर्ब ७९ करोड स्वीकृत भइसकेको छ । यसबाट १०११ जना लाभान्वित भएका छन् ।
३१. नेपाल सरकारले ५ प्रतिशत ब्याज अनुदान व्यवस्था गरेको व्यावसायिक कृषि तथा पशुपंक्षी कर्जा कार्यक्रम यस बैंकले बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू मार्फत् कार्यान्वयन गर्दै आएको छ । २०७४ चैत मसान्तसम्ममा ७७०४ जनाले यस्तो कर्जा उपयोग गरेका छन् । यस अन्तर्गत रु. ८ अर्ब २३ करोड ६३ लाख कर्जा लगानीमा रहेको छ भने रु. ४७ करोड ४५ लाख ब्याज अनुदान प्रदान गरिएको छ । यस्तो कर्जाको ब्याजदर निर्धारण आधार दर अनुसार हुने व्यवस्था छ ।
३२. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ मा भएको व्यवस्था बमोजिम पूर्वाधार क्षेत्रको विकास एवम् विस्तारका लागि विशिष्टीकृत संस्थाको रूपमा पूर्वाधार विकास बैंकको स्थापना गर्न इजाजत नीति जारी भई प्रस्तावित “नेपाल इन्फ्रास्ट्रक्चर बैंक लिमिटेड” लाई स्थापनाको सैद्धान्तिक सहमति प्रदान गरिएको छ ।

वित्तीय क्षेत्र सुदृढीकरण

३३. आर्थिक वर्ष २०७२/७३ को मौद्रिक नीतिमा यस बैंकले वित्तीय क्षेत्रको सुदृढीकरणको लागि बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले चुक्ता पुँजी बढाउनुपर्ने व्यवस्था गरेको थियो । यो व्यवस्था अनुसार २८ वटा वाणिज्य बैंकहरूमध्ये २५ वटाले तोकिएको चुक्ता पुँजी रु. ८ अर्ब पुऱ्याइसकेका छन् । २०७५ असार मसान्तसम्ममा २ वटा वाणिज्य बैंकहरू चुक्ता पुँजी पुऱ्याउने प्रक्रियामा छन् भने एउटा वाणिज्य बैंकको चुक्ता पुँजी तोकिए बमोजिम नपुग्ने देखिन्छ । २०७५ जेठ मसान्तसम्ममा २८ वटा वाणिज्य बैंकहरूको कुल चुक्ता पुँजी रु. २२७ अर्ब ८९ करोड पुगेको छ ।
३४. अधिकांश विकास बैंक र वित्त कम्पनीहरू पनि तोकिएको चुक्ता पुँजी पुऱ्याउने प्रक्रियामा छन् । ३३ विकास बैंकहरूमध्ये २१ वटाले तोकिएको चुक्ता पुँजी पुऱ्याएका छन्, ७ वटा विकास बैंक तोकिएको चुक्ता पुँजी पुऱ्याउने प्रक्रियामा छन्, ४ वटा विकास बैंकको चुक्ता पुँजी पुऱ्याउने समयावधि थप गरिएको छ र एक विकास बैंक रिजोलुशनको प्रक्रियामा

रहेको छ । २५ वित्त कम्पनीहरूमध्ये ११ वटाले तोकिएको चुक्ता पुँजी पुऱ्याएका छन्, ३ वटा वित्त कम्पनी चुक्ता पुँजी पुऱ्याउने क्रममा रहेका छन्, ५ वटा वित्त कम्पनीको चुक्ता पुँजी पुऱ्याउने समयावधि थप गरिएको छ भने एउटा कम्पनीको चुक्ता पुँजी नपुग्ने देखिन्छ । यस बाहेक ४ वटा वित्त कम्पनीहरू रिजोलुसनको प्रक्रियामा र एक वित्त कम्पनी खारेजीको क्रममा रहेका छन् ।

३५. यस बैंकले वित्तीय क्षेत्रको सुदृढीकरणको लागि बैंक तथा वित्तीय संस्था गाभ्ने/गाभिने तथा प्राप्ति सम्बन्धी प्रक्रिया र चुक्ता पुँजी वृद्धि नीति लिए पश्चात् कुल १६२ वटा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू मर्जर/प्राप्ति प्रक्रियामा सामेल भएका छन् । यसमध्ये १२१ वटा संस्थाहरूको इजाजत खारेज हुन गई कुल ४१ संस्था कायम भएका छन् । २०७२ असारमा वाणिज्य बैंकहरूको संख्या ३० रहेकोमा हाल २८ मा भरेको छ । २०७२ असारमा विकास बैंकहरूको संख्या ७६ रहेकोमा सो संख्या हाल ३३ मा भरेको छ भने वित्त कम्पनीको संख्या ४८ बाट २५ मा भरेको छ । यस बैंकले गाभिने तथा प्राप्ति एवम् चुक्ता पुँजी वृद्धि गर्ने नीति लागू गरे पश्चात् विकास बैंक तथा वित्त कम्पनीहरूको संख्यामा उल्लेख्य कमी आएतापनि वाणिज्य बैंकहरूको संख्यामा अपेक्षाकृत कमी आएको छैन ।
३६. रु. २ लाखसम्मको बैंक निक्षेपलाई सुरक्षण गर्ने व्यवस्था अनुरूप २०७४ चैत मसान्तसम्ममा ८९ बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको जम्मा रु. ४१० अर्ब ९६ करोड निक्षेप सुरक्षण भएको छ । कर्जा सुरक्षण व्यवस्था अन्तर्गत साना तथा विपन्न क्षेत्र सुरक्षण कार्यक्रम एवम् साना तथा मझौला व्यवसाय कार्यक्रमतर्फ रु. ११ अर्ब १७ करोड कर्जा सुरक्षण भएको छ ।
३७. २०७४ असारमा वाणिज्य बैंकहरूको औसत निष्क्रिय कर्जा अनुपात १.५६ प्रतिशत रहेकोमा २०७४ चैतमा १.६६ प्रतिशत पुगेको छ ।
३८. समस्याग्रस्त घोषणा भएका १६ संस्थाहरू मध्ये २ संस्था खारेजीमा गएका र ९ संस्थाहरूको रिजोलुसन सम्पन्न भई नियमित रूपमा सञ्चालनमा आएका छन् । २०७५ वैशाखसम्म समस्याग्रस्त रहेका ५ संस्थाहरू मध्ये १ विकास बैंक र ४ वित्त कम्पनीहरू पनि रिजोलुसनको प्रक्रियामा रहेका छन् ।

वित्तीय पहुँच

३९. २०७५ जेठ मसान्त सम्ममा वाणिज्य बैंकहरूको शाखा संख्या २९१९, विकास बैंकहरूको ९५१, वित्त कम्पनीहरूको १८३ र लघुवित्त संस्थाहरूको २३६५ गरी कुल शाखा संख्या ६४१८ पुगेको छ । हाल बैंक तथा वित्तीय संस्थाको प्रति शाखाबाट औसतमा करिब ४४९० जनसंख्याले सेवा प्राप्त गर्न सक्ने देखिन्छ । २०७४ जेठमा यस्तो संख्या ५८०९ रहेको थियो ।
४०. संघीय व्यवस्था अन्तर्गत गठित ७५३ स्थानीय तहहरूमध्ये २०७५ असार २४ गतेसम्म ५५६ तहमा वाणिज्य बैंकहरूको उपस्थिति पुगेको छ ।
४१. २०७५ वैशाख मसान्तमा वाणिज्य बैंक, विकास बैंक र वित्त कम्पनीहरूमा रहेको निक्षेप खाता संख्या २ करोड २५ लाख तथा कर्जा खाता संख्या १२ लाख ८७ हजार पुगेको छ । एटीएम संख्या २६२४ रहेको छ । त्यसैगरी, मोबाइल बैंकिङ्गका ग्राहकहरूको संख्या ४० लाख, इन्टरनेट बैंकिङ्गका ग्राहकहरूको संख्या ७ लाख ८४ हजार, जारी भएका डेबिट कार्डको संख्या ५२ लाख ३५ हजार तथा क्रेडिट कार्डको संख्या ९७ हजार रहेको छ ।
४२. अब म आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को मौद्रिक नीतिको स्वरूप प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को मौद्रिक नीतिको स्वरूप

मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा

४३. अर्थतन्त्रको विद्यमान अवस्था एवम् परिदृश्यका साथै नेपाल सरकारबाट जारी आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को बजेटको प्राथमिकता, नीति तथा कार्यक्रमलाई समेत दृष्टिगत गरी मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा तय गरिएको छ ।
४४. लक्षित आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्ने क्रममा स्थानीय, प्रदेश एवम् संघीय सरकारबाट हुने खर्चका कारण समष्टिगत माग विस्तार हुनुका साथै अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा भइरहेको पेट्रोलियम पदार्थको मूल्य वृद्धिका कारण मुद्रास्फीतिमा दबाव पर्ने देखिन्छ । यस क्रममा माग पक्षबाट मुद्रास्फीतिमा चाप पर्न नदिन मौद्रिक योगाङ्कहरूलाई वाञ्छित सीमाभित्र राख्नेतर्फ मौद्रिक नीतिको जोड रहेको छ ।

४५. निर्यातको तुलनामा आयातमा भइरहेको उच्च वृद्धिका कारण शोधनान्तर स्थिति घाटामा रहेको अवस्था छ। उच्च आर्थिक वृद्धिका लागि लगानी विस्तार गर्ने क्रममा आयात बढ्ने प्रवृत्ति कायमै रहने देखिएकोले वाह्य क्षेत्र स्थायित्वमा पर्नसक्ने प्रभावलाई समेत ध्यानमा राखी मौद्रिक व्यवस्थापन गरिनेछ।
४६. नेपाल सरकारले आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को आर्थिक वृद्धि ८ प्रतिशतको हाराहारीमा हुने लक्ष्य राखेको छ। यो लक्ष्य प्राप्तिलाई सहजीकरण गर्न रोजगारी प्रवर्द्धन र उद्यमशीलता विकासका लागि वित्तीय साधनको परिचालनमा मौद्रिक नीतिले जोड दिने छ। यसका साथै ब्याजदर स्थायित्व कायम गर्नेतर्फ मौद्रिक नीति केन्द्रित रहने छ।
४७. वित्तीय सेवामा सबै नेपालीको सहज पहुँच सुनिश्चित गर्न वित्तीय समावेशीकरण एवम् वित्तीय साक्षरता कार्यक्रमलाई उच्च प्राथमिकता दिई भुक्तानी प्रणालीमा प्रविधिको प्रयोगलाई बढावा दिइनेछ।

मौद्रिक व्यवस्थापन

४८. मौद्रिक नीतिको प्राथमिक लक्ष्यको रूपमा मूल्य स्थिरता रहँदै आएको छ। आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को नेपाल सरकारको बजेटमा उल्लेख भए अनुसार उपभोक्ता मुद्रास्फीतिलाई ६.५ प्रतिशतको सीमाभित्र राख्ने मौद्रिक नीतिको लक्ष्य रहेको छ।
४९. वाह्य क्षेत्र स्थायित्वका लागि आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा कम्तिमा ८ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त हुने विदेशी विनिमय संचित कायम गर्नेगरी मौद्रिक व्यवस्थापन गरिनेछ।
५०. नेपाल सरकारले तय गरेको ८.० प्रतिशतको आर्थिक वृद्धि हासिल गर्न सहयोग पुग्ने गरी आवश्यक मौद्रिक व्यवस्थापन गरिनेछ।
५१. मौद्रिक प्रक्षेपणका लागि प्रचलित मूल्यको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनलाई आधार मानिएको सन्दर्भमा विस्तृत मुद्राप्रदायको विस्तारलाई १८.० प्रतिशतको सीमाभित्र कायम गर्ने लक्ष्य लिइएको छ। सरकारको उच्च आर्थिक वृद्धिको लक्ष्यलाई सहयोग पुर्याउनुपर्ने भएकोले प्रक्षेपित प्रचलित मूल्यको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन वृद्धिदर भन्दा केही बढीले मौद्रिक विस्तार हुने प्रक्षेपण गरिएको छ।
५२. कर्जा योगाङ्कहरूमध्ये आन्तरिक कर्जा विस्तार २२.५ प्रतिशत तथा निजी क्षेत्रतर्फको कर्जा वृद्धि २० प्रतिशतसम्म सीमित गर्ने प्रक्षेपण छ।

५३. मौद्रिक नीतिको अंकुशको रूपमा रहेको विद्यमान स्थिर विनिमय दर पद्धतिलाई निरन्तरता दिँदै समष्टिगत आर्थिक स्थिति तथा परिदृश्यका आधारमा मौद्रिक व्यवस्थापन गरिनेछ ।
५४. यस बैंकले खुला बजार कारोबारलाई मौद्रिक व्यवस्थापनको प्रमुख उपकरणको रूपमा लिई आएको छ । बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले यस बैंकमा राख्नुपर्ने अनिवार्य नगद अनुपात बाहेकको अधिक तरलताको स्थितिका आधारमा खुला बजार कारोबार संचालन गरिनेछ ।
५५. वाणिज्य बैंकहरू बीचको भारित औसत अन्तर-बैंक दरलाई ब्याजदर करिडोर संचालन लक्ष्यको रूपमा लिइनेछ ।
५६. ब्याजदर करिडोरको माथिल्लो सीमाको रूपमा स्थायी तरलता सुविधा दर ७.० प्रतिशतबाट ६.५ प्रतिशत र तल्लो सीमाको रूपमा दुईहप्ते निक्षेप संकलन दर ३ प्रतिशतबाट ३.५ प्रतिशत कायम गरिएको छ । अल्पकालीन बजार ब्याजदरमा हुने उतारचढावलाई न्यूनीकरण गर्न ब्याजदर करिडोरको परिधि केही साघुरो बनाइएको हो ।
५७. ब्याजदर करिडोर अन्तर्गत दुई हप्ता अवधिको रिपो दरलाई नीतिगत दरको रूपमा लिइने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिई हाल कायम रहेको ५ प्रतिशतको रिपोदरलाई यथावत राखिएको छ । यस व्यवस्थाले भारित औसत अन्तर-बैंक दरलाई नीतिगत दरको वरिपरि अंकुशित गरी अल्पकालीन बजार ब्याजदरमा स्थायित्व कायम गर्न सहयोग पुऱ्याउने छ ।
५८. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले कायम गर्नुपर्ने विद्यमान अनिवार्य नगद अनुपात वाणिज्य बैंकका लागि ६ प्रतिशत, विकास बैंकका लागि ५ प्रतिशत र वित्त कम्पनीका लागि ४ प्रतिशत रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७५/७६ देखि वाणिज्य बैंक, विकास बैंक र वित्त कम्पनी सबैले ४ प्रतिशत अनिवार्य नगद अनुपात कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिने छ । अनिवार्य नगद अनुपातमा गरिएको कटौतीबाट करिब रु. ४८ अर्ब थप तरलता प्रवाह हुनका साथै बैंकहरूको आधार दरमा समेत कमी आउने विश्वास गरिएको छ ।
५९. वैधानिक तरलता अनुपात वाणिज्य बैंकहरूका लागि १२ प्रतिशतबाट १० प्रतिशत, विकास बैंकका लागि ९ प्रतिशतबाट ८ प्रतिशत र वित्त कम्पनीहरूका लागि ८ प्रतिशतबाट ७ प्रतिशत कायम गरिनेछ ।
६०. अन्तिम ऋणदाता सुविधा दरको रूपमा रहेको बैंकदरलाई ७ प्रतिशतबाट ६.५ प्रतिशतमा झार्न गरिएको छ ।

६१. यस बैंकले तोकेका साधारण, विशेष तथा निर्यात लगायतका पुनरकर्जा दरहरूलाई यथावत राखिएको छ । यसप्रकार साधारण पुनरकर्जामा ४ प्रतिशत र विशेष तथा निर्यात पुनरकर्जामा १ प्रतिशतको दरलाई निरन्तरता दिइएको छ । यस अनुरूप प्रदान गरिएको कर्जामा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले साधारणतर्फ ९ प्रतिशत र विशेष तथा निर्याततर्फ ४.५ प्रतिशत भन्दा बढी ब्याज असुल गर्न नपाउने व्यवस्थालाई कायमै राखिएको छ ।
६२. रुग्ण उद्योग, घरेलु तथा साना उद्योग, वैदेशिक रोजगारी, दलित, जनजाति, उत्पीडित, महिला, अपांगता भएका व्यक्ति, विपन्न वर्ग तथा समुदायका व्यक्तिद्वारा संचालित साना व्यवसाय आदिलाई प्रवर्द्धन गर्न र निर्यातलाई प्रोत्साहन गर्न १ प्रतिशतमा प्रदान गर्दै आएको विशेष पुनरकर्जा र विदेशी मुद्रामा निर्यात प्रोत्साहित गर्न लाइवोर (LIBOR) मा ०.२५ थप गरी हुने ब्याजदरमा दिइने निर्यात पुनरकर्जा दरलाई पनि यथावत राखिएको छ ।

कर्जा व्यवस्थापन

६३. विगत दुई वर्षयता उद्योग व्यवसायीको मनोबलमा सुधार आई बैंक कर्जाको माग बढेको छ । एकातिर बैंक कर्जाको माग बढेको छ भने अर्कोतर्फ मुलुकको शोधनान्तर स्थिति घाटामा छ । यसका अतिरिक्त उच्च आर्थिक वृद्धिको लक्ष्य हासिल गर्न लगानीयोग्य साधनको आपूर्ति बढाउनु पर्ने र समावेशी अर्थतन्त्रको निर्माणका लागि कर्जाको विवेकपूर्ण बाँडफाँडमा ध्यान दिनुपर्ने आवश्यकता छ । यी सबै तथ्यहरूलाई दृष्टिगत गर्दा शोधनान्तर घाटाको समस्या समेत सम्बोधन हुने गरी कर्जा व्यवस्थापनका उपायहरू अवलम्बन गर्नुपर्ने देखिएको छ ।
६४. यसै पृष्ठभूमिमा लगानीयोग्य साधन बढाउने उद्देश्य राखी यस बैंकले २०७४ चैत २० गते वाणिज्य बैंकहरूलाई आफ्नो प्राथमिक पुँजीको २५ प्रतिशतसम्म परिवर्त्य मुद्रामा बाह्य ऋण परिचालन गर्न पाउने व्यवस्था गरेको थियो । यसको दायरा थप विस्तार गर्दै बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले परिवर्त्य विदेशी मुद्राका अतिरिक्त भारतीय मुद्रामा समेत आफ्नो प्राथमिक पुँजीको २५ प्रतिशतसम्म ऋण लिन पाउने व्यवस्था गरिनेछ ।
६५. लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई साधन परिचालन र साधनको लागत व्यवस्थापनमा सहयोग पुगोस् भन्ने उद्देश्यले यस्ता संस्थाहरूले समेत आफ्नो प्राथमिक पुँजीको २५ प्रतिशतसम्म विदेशी मुद्रामा ऋण लिन पाउने व्यवस्था गरिनेछ । यस व्यवस्थाबाट यी संस्थाहरूलाई वित्तीय साधन परिचालन र लागत व्यवस्थापनमा सहयोग पुग्ने विश्वास गरिएको छ ।

६६. पूर्वाधारका परियोजनाहरूमा भित्रिने विदेशी लगानीलाई यस बैंकमा छुट्टै कोषमा जम्मा गरी हेजिड सुविधा उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइने छ । यस कोषले विदेशी लगानीकर्ताले व्यहोर्नुपर्ने विदेशी विनिमयमा निहित जोखिम व्यवस्थापन गर्न सहयोग पुऱ्याउने छ । यस सुविधाबाट ठूला जलविद्युत आयोजना, प्रसारण लाइन, सडक तथा अन्य पूर्वाधार परियोजनामा वैदेशिक लगानी आकर्षित हुने विश्वास गरिएको छ । यसका लागि उपयुक्त कार्यविधि तयार गरिनेछ ।
६७. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट प्रदान हुँदै आएको ओभरड्राफ्ट लगायतका रिभल्बिड प्रकृतिका व्यक्तिगत कर्जा सुविधाको सीमा रु. ७५ लाखबाट रु. ५० लाख कायम गरिनेछ । साथै, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले प्रदान गर्ने व्यक्तिगत ओभरड्राफ्ट र यस्तै प्रकृतिका अन्य कर्जालाई नियन्त्रण गर्न थप आवश्यक नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ ।
६८. वाणिज्य बैंकहरूले आफ्नो कुल कर्जाको न्यूनतम २५ प्रतिशत प्राथमिकताप्राप्त क्षेत्रमा प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई परिमार्जन गरी कृषि क्षेत्रमा न्यूनतम १० प्रतिशत र उर्जा तथा पर्यटन क्षेत्रमा न्यूनतम १५ प्रतिशत कर्जा प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ । विकास बैंक र वित्त कम्पनीहरूले समेत प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रमा आफ्नो कुल कर्जाको न्यूनतम क्रमशः १५ प्रतिशत र १० प्रतिशत कर्जा प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था यथावत कायम गरिएको छ । वाणिज्य बैंकहरूलाई सबै प्रदेशहरूमा प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रमा कर्जा प्रवाह गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
६९. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई साना तथा मझौला उद्योगमा कर्जा प्रवाह गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
७०. तोकिएका प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रहरूमा सहूलियतपूर्ण कर्जा उपलब्ध होस् भन्ने उद्देश्यले व्यवस्था गरिएको पुनरकर्जा कोषको सीमा रु. ३५ अर्ब पुऱ्याइने छ ।
७१. नवीकरणीय उर्जाबाट चल्ने सार्वजनिक सवारी साधनका लागि दिइने कर्जालाई समेत प्राथमिकता प्राप्त कर्जामा गणना गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
७२. वाणिज्य बैंक, विकास बैंक र वित्त कम्पनीहरूले आफ्नो कुल कर्जा लगानीको क्रमशः ५ प्रतिशत, ४.५ प्रतिशत र ४ प्रतिशत विपन्न वर्गमा लगानी गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई परिमार्जन गरी तीनै वर्गका संस्थाहरूका लागि यस्तो कर्जा लगानीको न्यूनतम सीमा ५ प्रतिशत तोकिएको छ ।

७३. शैक्षिक प्रमाणपत्रको धितोमा प्रदान गरिने कर्जा, आर्थिक रूपमा विपन्न, सीमान्तीकृत समुदाय तथा लक्षित वर्गका विद्यार्थीहरूलाई उच्च र प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा अध्ययनको लागि उपलब्ध गराइने कर्जा र दलित समुदायलाई व्यवसाय गर्न सामूहिक जमानीमा उपलब्ध गराइने कर्जालाई विपन्न वर्ग कर्जामा गणना गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । नेपाल सरकारले यी कर्जाहरूमा ५ प्रतिशत ब्याज अनुदान दिने व्यवस्था गरेको छ ।
७४. महिलाहरूबाट संचालन हुने परियोजनाका लागि रु. १५ लाखसम्मको सामूहिक जमानीमा दिइने कर्जालाई विपन्न वर्ग कर्जामा गणना गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । महिला उद्यमशीलता विकासका लागि नेपाल सरकारले यस्तो कर्जामा ६ प्रतिशत ब्याज अनुदान दिने व्यवस्था गरेको छ ।
७५. कृषि क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि गर्न व्यावसायिक कृषि तथा पशुपंक्षी कर्जा सम्बन्धी कार्यविधिमा आवश्यक परिमार्जन गरिनेछ ।

दीर्घकालीन ब्याजदर व्यवस्थापन

७६. विगत दुई वर्षयता कर्जा मागको तुलनामा निक्षेप बढ्न नसकेको कारण बोलकबोलको माध्यमबाट परिचालन गरिने संस्थागत निक्षेपको ब्याजदर बढ्न गएको छ । यसका कारण कर्जाको ब्याजमा समेत अस्वाभाविक दबाव सिर्जना भएकोले वाणिज्य बैंक, विकास बैंक तथा वित्त कम्पनीले आफ्नो कुल निक्षेप दायित्वको कुनै एक संगठित संस्थाबाट बढीमा २० प्रतिशतसम्म निक्षेप संकलन गर्न सक्ने सीमालाई १५ प्रतिशत कायम गरिएको छ । संस्थागत निक्षेपको सीमा भने कुल निक्षेपको ४५ प्रतिशतसम्म यथावत कायम गरिएको छ ।
७७. मुद्दती निक्षेपमा प्रकाशित ब्याजदरमा १ प्रतिशतसम्म मात्र थप गरी बोलकबोलका आधारमा संकलन हुने संस्थागत मुद्दती निक्षेप परिचालन गर्न सक्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
७८. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई दीर्घकालीन ऋणपत्र जारी गरी वित्तीय साधन परिचालन गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ । यसरी संकलित साधनलाई कर्जा/कुल वित्तीय स्रोत (CCD) अनुपात गणना गर्दा समावेश गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
७९. वित्तीय क्षेत्र विकास रणनीतिमा भएको व्यवस्थालाई ध्यानमा राखी वाणिज्य बैंकहरूले २०७६ असारसम्म निक्षेप तथा कर्जाको ब्याजदरको अन्तर ४.५ प्रतिशत कायम गर्नु पर्ने व्यवस्था गरिनेछ । ब्याजदर अन्तर क्रमशः घटाउँदै लगिनेछ ।

८०. अब म आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को वित्तीय क्षेत्र कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को वित्तीय क्षेत्र कार्यक्रम

वित्तीय क्षेत्र सुधार

८१. नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ र बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ मा आवश्यक संशोधन गर्ने प्रक्रिया अगाडि बढाइने छ ।
८२. पूर्वाधार बैंकहरूको स्थापना र संचालनको लागि आवश्यक नियमन, निरीक्षण र सुपरिवेक्षण सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्थाहरू तर्जुमा गरिने छन् ।
८३. बैंकिङ्ग सेवाको पहुँच थप सरल र सहज बनाउनका लागि बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले शाखा कार्यालय खोल्ने नीतिमा परिवर्तन गरी महानगरपालिका र उपमहानगरपालिका बाहेकका स्थानमा शाखा कार्यालय खोल्न यस बैंकको स्वीकृति लिनु नपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
८४. आर्थिक वर्ष २०७५/७६ भित्र सबै वाणिज्य बैंकहरूलाई प्रत्येक प्रदेशमा प्रादेशिक कार्यालय स्थापना गर्न लगाउने व्यवस्था मिलाइने छ । यस व्यवस्थावाट सबै प्रदेशहरूमा बैंकिङ्ग सेवा प्रवाह सरल र प्रभावकारी हुनुका साथै वित्तीय पहुँच र समावेशिता विस्तारमा समेत सहयोग पुग्ने विश्वास गरिएको छ ।
८५. एक वर्षभित्र सबै नेपालीको बैंक खाता खोल्ने अभियान सम्बद्ध सरोकारवाला सबै निकायसँगको समन्वयमा प्रभावकारी रूपमा संचालन गरिनेछ । साथै, माध्यमिक विद्यालय तथा विश्वविद्यालयहरूमा अध्ययनरत विद्यार्थीलाई बैंक खाता खोल्न प्रोत्साहित गरिनेछ । यसका लागि वित्तीय साक्षरता अभियान संचालन गरिनेछ ।
८६. वित्तीय समावेशीकरणको अवस्था अवगत हुने विभिन्न परिसूचकहरू संकलन गर्ने गरी प्रयोगमा ल्याइएको E-mapping लाई Financial Inclusion Portal को रूपमा परिस्कृत गरी सर्वसाधारणले समेत त्यसमा पहुँच पाउने व्यवस्था गरिनेछ ।
८७. नेपाली नोटहरूको गुणस्तर र सुरक्षण विशेषताहरूको स्तरोन्नती गर्दै जाने नीति लिइनेछ । साथै आर्थिक वर्ष २०७५/७६ देखि पेपर, प्लास्टिक वा रबरको फित्ताबाट मात्र नोटको

प्याकेटिड तथा बण्डलिड गरी चलनचल्लीमा ल्याउने व्यवस्थाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

८८. प्राकृतिक व्यक्तिका नाममा बचत तथा मुद्दती खातामा रहेको रु. २ लाखसम्मको निक्षेप सुरक्षण गराउनु पर्ने विद्यमान व्यवस्था रहेकोमा उक्त सुरक्षण रु. ३ लाख कायम गर्न आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।
८९. बैंक तथा वित्तीय संस्था स्थापना सम्बन्धी विद्यमान नीतिगत व्यवस्था र विदेशी बैंकको नेपालमा शाखा तथा प्रतिनिधि कार्यालय स्थापना गर्ने सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्थाको पुनरावलोकन गरिनेछ । साथै, नेपालमा रहेका विदेशी बैंकका प्रतिनिधि कार्यालयले नियमित रूपमा यस बैंकमा वित्तीय विवरण पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
९०. संघीयताको प्रभावकारी कार्यान्वयनलाई वित्तीय पहुँच र समावेशिता मार्फत् सहयोग पुऱ्याउनु पर्ने सन्दर्भमा राष्ट्रिय स्तर बाहेकका वित्तीय संस्थाहरुको कार्यक्षेत्रलाई प्रादेशिक संरचना अनुसार समायोजन गर्न नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ । यस व्यवस्थाले वित्तीय समावेशिता र पहुँच विस्तारमा सहयोग पुऱ्याउने अपेक्षा गरिएको छ ।
९१. वास्तविक समयको भुक्तानी प्रणाली (RTGS) स्थापनाको प्रक्रिया अगाडि बढिसकेको छ भने राष्ट्रिय भुक्तानी द्वारको स्थापना सम्बन्धी आवश्यक प्रक्रिया अगाडि बढाइने छ ।
९२. भुक्तानी सेवा प्रदायक तथा भुक्तानी प्रणाली संचालकहरुले आर्थिक वर्ष २०७५/७६ देखि वार्षिक वित्तीय विवरण प्रकाशन/सार्वजनिक गर्नुपूर्व यस बैंकको स्वीकृति लिनुपर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
९३. संस्थागत क्षमता, ग्राहक संख्या, शाखा संजाल, पुँजी तथा भौतिक पूर्वाधार आदिको विश्लेषणका आधारमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई समेत भुक्तानी सेवा प्रदायकको अनुमतिपत्र प्रदान गर्ने नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ ।
९४. वाणिज्य बैंकहरुलाई धितोपत्र व्यवसायीको कारोबार गर्न दिनुपर्ने माग भई आएको सम्बन्धमा सम्बन्धित वाणिज्य बैंकबाट अनुरोध भई आएमा यसका लागि छुट्टै सहायक कम्पनी स्थापना गरी यस्तो कारोबार गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
९५. घरजग्गाको मूल्यमा भड्रहने उतारचढावलाई प्रतिबिम्बित गर्ने घरजग्गा मूल्य सूचकाङ्क तयार गर्न सर्वेक्षण सम्बन्धी कार्य अगाडि बढाइने छ ।

९६. ठूलो संख्याका कारण वाणिज्य बैंकहरूबीच हुने अस्वस्थ प्रतिस्पर्धा रोक्न र वित्तीय क्षेत्र स्थायित्वलाई थप सुदृढीकरण गर्न आवश्यक देखिएको सन्दर्भमा वाणिज्य बैंकहरूबीच गाभ्ने/गाभिने तथा प्राप्त प्रक्रियालाई थप प्रोत्साहित गरिनेछ ।

९७. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा कार्यरत सहायक स्तरदेखि अधिकृत स्तरसम्मका कर्मचारीहरूका लागि बैंकिङ्ग सम्बन्धी तालिमलाई अनिवार्य गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । बैंकिङ्ग क्षेत्रमा दक्ष जनशक्तिको विकास गर्न बैंक तथा वित्तीय संस्थामा नयाँ भर्ना भएका कर्मचारीहरूले बैंक प्रवेश गरेको २ वर्षभित्र यस प्रकारको तालिम लिइसक्नु पर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

नियमन

९८. प्रणालीगत रूपमा महत्वपूर्ण रहेका बैंकहरूको पहिचान, नियमन र सुपरिवेक्षणका लागि विशेष व्यवस्था मिलाइने छ ।

९९. वित्तीय प्रणालीको वित्तीय सबलता सूचकाङ्क विकास गरी नियमित अन्तरालमा सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

१००. निक्षेप दायित्व, कर्जा सापट र सम्पतिको आधारमा वाणिज्य बैंकका ठूला शाखाहरू पहिचान गरी वाणिज्य बैंक शाखाको लेखापरीक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

१०१. शेयरको धितोमा प्रवाह हुने मार्जिन प्रकृतिको कर्जामा कर्जाको सुरक्षणका लागि राखिएको शेयरको मूल्य २० प्रतिशतसम्मले घटेको अवस्थामा मार्जिन कल गर्न बाध्य नहुने व्यवस्था गरिनेछ ।

१०२. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले शेयरको धितोमा प्रवाह गर्ने मार्जिन प्रकृतिको कर्जा प्राथमिक पुँजीको साविकको ४० प्रतिशतसम्मबाट घटाई २५ प्रतिशतसम्म मात्र प्रवाह गर्न पाउने व्यवस्था गरिनेछ ।

१०३. आर्थिक वर्ष २०७५/७६ देखि वार्षिक रूपमा सबै वाणिज्य बैंकहरूले राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय क्रेडिट रेटिङ्ग एजेन्सीबाट आफ्नो रेटिङ्ग गर्नुपर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । साथै, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले रु. ५० करोड वा सो भन्दा बढीको कर्जा उपयोग गर्ने ऋणीलाई कर्जा प्रवाह गर्दा वा कर्जा नवीकरण गर्दा सो संस्थाको क्रेडिट रेटिङ्ग एजेन्सीबाट गरिएको रेटिङ्गलाई कर्जा मूल्याङ्कनको आधारको रूपमा लिनुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

१०४. विकास बैंक तथा वित्त कम्पनीहरूलाई समेत NFRS अनुसार आफ्नो वित्तीय विवरण तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१०५. नेपाली बैंकहरूले विदेशमा तथा विदेशी बैंकहरूले नेपालमा समेत प्रतिनिधि सम्पर्क कार्यालय खोल्दै जाने क्रम बढेकोले सम्बन्धित विदेशी नियमनकारी निकायहरूसँग अन्तरदेशीय सुपरिवेक्षण सम्बन्धी समझदारी पत्र (Memorandum of Understanding) गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१०६. नेपाल सरकारको राजस्व असुली र खर्चको भुक्तानी विद्युतीय माध्यमबाट गर्ने व्यवस्थालाई थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।
१०७. वित्तीय पारदर्शिताका लागि व्यवसायीहरूले कर प्रशासनमा पेश गरेको वित्तीय विवरण र बैंक तथा वित्तीय संस्थामा पेश गरेको वित्तीय विवरणको सूचना आदान प्रदान सम्बन्धी व्यवस्थालाई सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गरी थप प्रभावकारी बनाइने छ ।
१०८. फर्म तथा कम्पनीहरूलाई ऋण प्रदान गर्दा वा नवीकरण गर्दा ऋणीसँग यस बैंकले तोकेका अन्य कागजातका अतिरिक्त कर चुक्ता/दाखिला प्रमाणपत्र समेत अनिवार्य रूपमा पेश गर्न लगाउनु पर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१०९. एटीएम मेशिन वा POS Machine बाट कारोबार गर्दा कारोबार सफल नभई खातावालको खाताबाट रकम काटिएको खण्डमा सम्बन्धित खातावालको खातामा निश्चित समय भित्रमा रकम फिर्ता गर्नुपर्ने र सो नगरिएमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाले उक्त रकमको समेत ब्याज दिनु पर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
११०. विद्युतीय माध्यमबाट बैकिङ्ग क्षेत्रमा हुनसक्ने साइबर अपराध न्यूनीकरण गर्दै साइबर सुरक्षालाई प्रवर्द्धन गर्न वाणिज्य बैंकहरूले अनिवार्य रूपमा सूचना प्रविधि प्रणालीको लेखापरीक्षण गर्नु पर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
१११. सीमित बैकिङ्ग कारोबार गर्न यस बैंकबाट अनुमति प्राप्त सहकारी संस्थाहरूलाई २०७५ साउन १ गतेदेखि यस बैंकको नियामकीय तथा सुपरिवेक्षकीय दायराबाट अलग गराइने छ ।
११२. स्थिर सम्पत्ति वा घर जग्गाको धितोमा प्रवाह हुने कर्जामा धितो मूल्याङ्कनमा एकरूपता कायम गराउन सरोकारवालाहरूको समन्वयमा धितो मूल्याङ्कन मार्गदर्शन जारी गरिनेछ ।

११३. वाणिज्य बैंकहरूले प्रत्येक आर्थिक वर्षका लागि निक्षेप दायित्व तथा कर्जा सापट सहितको वार्षिक कार्ययोजना संचालक समितिबाट स्वीकृत गराई साउन मसान्तभित्रमा यस बैंकको बैंक सुपरिवेक्षण विभाग समक्ष अनिवार्य रूपमा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ, र यसलाई सुपरिवेक्षणको क्रममा अनुगमनको आधारको रूपमा लिइनेछ ।
११४. रु. २५ करोड भन्दा माथिको व्यावसायिक ओभरड्राफ्ट प्रकृतिका कर्जाहरू स्वीकृत तथा नवीकरण गर्दा सम्बन्धित ऋणीले पेश गरेको चालु सम्पत्ति तथा दायित्वका विवरणहरू स्वतन्त्र रूपमा तेस्रो पक्षबाट प्रमाणित गराई पेश गर्नु पर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
११५. यस बैंकको निर्देशन बमोजिम २०७५ वैशाख मसान्तभित्रमा २४३ स्थानीय तह र २०७५ असार मसान्तभित्रमा ११६ स्थानीय तहमा वाणिज्य बैंकका शाखा अनिवार्य रूपमा खोलिसक्नु पर्ने गरी निर्देशन गरिएकोमा त्यसरी खोलिएका र खुल्ने शाखाहरूको हकमा निक्षेप दायित्वका आधारमा अनिवार्य नगद मौज्जात एवम् वैधानिक तरलता अनुपात कायम गर्नु पर्ने गरी आगामी तीन वर्षसम्म छुट प्रदान गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
११६. इजाजतप्राप्त संस्थाले यस बैंकको निर्देशन बमोजिम संचालक शिक्षा तथा कर्मचारी दक्षता अभिवृद्धिका लागि तोकिएको खर्च रकम अनिवार्य रूपमा सोही प्रयोजनमा लगाउनु पर्ने व्यवस्था गरिनेछ । कुनै कारणवश त्यसरी खर्च हुन नसकेको रकम एउटा छुट्टै कोषमा जम्मा गर्नु पर्ने र सो को परिचालन सम्बन्धित उद्देश्य प्राप्तिका लागि गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
११७. यस बैंकमा विद्यमान गुनासो सुनुवाई इकाइमा पेश हुन आएका बैंक वित्तीय संस्था सम्बन्धी गुनासो सुनुवाई गर्दा सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाको संघको प्रतिनिधि रहने व्यवस्था मिलाइने छ ।
११८. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट एकद्वार प्रणाली अन्तर्गत online data प्राप्त गर्न प्रयोगमा ल्याउन लागिएको Supervisory Information System मा NFRS बमोजिमको वित्तीय विवरण समेत समायोजन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

लघुवित्त सम्बन्धी नियमन

११९. लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई अनिवार्य रूपमा कर्जा सूचना केन्द्रको संजालमा आवद्ध हुने व्यवस्था मिलाइने छ । यी संस्थाहरूले नियमित रूपमा कर्जा सूचना केन्द्रमा सूचना

नपठाएमा सूचना नपठाएको कर्जामा थप २ प्रतिशत विन्दुले कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

१२०. गरिबी निवारण कोष, ग्रामीण स्वावलम्बन कोष तथा युवा स्वरोजगार कोषका ग्राहकबीच कर्जा तथा सुविधा उपयोगमा देखिएको दोहोरोपना हटाउन आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ ।
१२१. बिना धितो सामुहिक जमानीमा प्रदान गरिने लघुकर्जा एक ऋणीले एकभन्दा बढी लघुवित्त वित्तीय संस्थाबाट लिँदा एकल कर्जा सीमा नाघ्न नपाउने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१२२. लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको इजाजतका लागि आवेदन लिने कार्य स्थगन सम्बन्धी विद्यमान व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइएको छ ।
१२३. लघुवित्त वित्तीय संस्था सोही वर्गको अर्को संस्थासँग गाभ्न/गाभिन वा प्राप्तिका लागि प्रोत्साहन गर्ने गरी आवश्यक नीति तर्जुमा गरिनेछ ।
१२४. गाउँपालिकास्थित लघुवित्त वित्तीय संस्थाका कार्यालयहरुले स्वीकारयोग्य धितो लिई समूहमा आबद्ध भएका तथा नभएका व्यक्तिहरुलाई लघुउद्यम सञ्चालन गर्न रु. दश लाखसम्म कर्जा प्रवाह गर्न सक्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
१२५. सहायक कम्पनीको रूपमा रहने लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सम्बन्धमा मुख्य तथा सहायक कम्पनीबीच हुने कारोबारलाई सम्बन्धित पक्षबीच हुने कारोबार शीर्षक अर्न्तगत खुलाउन पर्ने नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ ।
१२६. लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले आफ्नो कोषको लागतमा तोकिएको प्रशासनिक खर्चका अतिरिक्त बढीमा ६ प्रतिशत विन्दुसम्म थप गरी कर्जाको ब्याजदर कायम गर्न सक्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

विदेशी विनिमय व्यवस्थापन

१२७. तेस्रो मुलुकबाट अमेरिकी डलर ४० हजार भन्दा माथिको सामान आयात गर्नुपर्दा अनिवार्य रूपले प्रतीतपत्र मार्फत् गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
१२८. भारतबाट हुने भा.रु. ५ करोडभन्दा बढीको वस्तु आयात अनिवार्य रूपले प्रतीतपत्र मार्फत् गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

१२९. नेपाल सरकारले जारी गरेको ट्राभल डकुमेण्टको आधारमा विदेश भ्रमणमा जानुपर्दा राहदानी सुविधा माग गर्नेहरूलाई स्थलगत मार्ग प्रयोग गरेर सरह अमेरिकी डलर १,००० सम्मको सटही सुविधा दिइनेछ ।
१३०. नेपाल सरकारका विकास आयोजना सञ्चालन गर्ने सरकारी निकायले स्वीकृत सेवा खरिदका लागि प्रतीतपत्र खोल्दा यस बैंकको स्वीकृति लिनु नपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
१३१. वाणिज्य बैंकहरूले औद्योगिक कच्चा पदार्थ आयात गर्न विदेशी मुद्रामा प्रवाह गर्ने कर्जाको अवधि ९० दिनबाट १८० दिन बनाइने छ ।
१३२. विदेशी लगानीकर्ताहरूले नेपालका विभिन्न परियोजनाहरूमा ऋण लगानी गर्दा त्यस्तो ऋणको साँवा व्याज असुली तथा Default भएका ऋणीको धितो लिलामी सम्मका प्रक्रिया पुरा गर्ने गरी ऋण व्यवस्थापनको लागि नेपाली वाणिज्य बैंकहरूलाई Agent को रूपमा नियुक्त गर्ने गरी त्रिपक्षीय सम्झौता, Escrow खाता व्यवस्थापन तथा Custodian को रूपमा समेत नेपाली बैंकहरूले सेवा दिन सक्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१३३. विदेशी लगानीमा स्थापना भएका तोकिएका उद्योग तथा परियोजनामा विदेशी लगानीकर्ताले भित्र्याएको परिवर्त्य विदेशी मुद्राको रकम नेपालका वाणिज्य बैंकहरूमा निक्षेप राखी सोको धितोमा नेपाली मुद्रामा कर्जा लिन सक्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
१३४. Correspondent Banking प्रयोजनको लागि खोल्ने प्रतीतपत्र तथा Trade Finance Services को लागि नेपालका वाणिज्य बैंकहरूले स्वदेशी तथा विदेशी Correspondent Bank मा राखेको विदेशी मुद्रा निक्षेपलाई धितो राखेर Confirmation को कार्य गर्न सक्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
१३५. विदेशबाट अग्रिम रकम प्राप्त भएको आधारमा तेस्रो मुलुकको सामान नेपाल बाहेक अन्य मुलुकमा प्रतीतपत्र मार्फत् अन्तराष्ट्रिय प्रचलन अनुरूप निर्यात व्यापार गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१३६. सुनचाँदी व्यवसायीहरूको लागि वाणिज्य बैंकहरूले सुन आयात गर्दा दैनिक आयात गर्न तोकिएको सीमाभित्र रही एक महिनासम्मको आयात गर्न पाइने परिमाण आवश्यकता अनुसार उक्त महिनाको जुनसुकै समयमा वा एकमुष्ट आयात गरी बिक्री वितरण गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

१३७. सुनचाँदी व्यवसायीहरूले यस बैंकबाट इजाजतपत्र लिई विदेशी, गैर-आवासीय नेपाली, कूटनीतिक नियोगका पदाधिकारीहरूलाई स्वदेशमै परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा सुनका गरगहना बिक्री गरेमा Deemed Export सरह निर्यात भएको मानी विद्यमान व्यवस्था बमोजिम सुन उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।
१३८. लगानी बोर्डबाट राष्ट्रिय महत्वको आयोजनाको रूपमा पहिचान भई यस बैंकले तोकेका निश्चित परियोजनाहरूको लागि परियोजना निर्माणकर्ता र परामर्शदाताहरूलाई भुक्तानीको लागि सटही सुविधा प्रदान गर्नुपर्दा सम्बन्धित निकायबाट कार्य सम्पादन भएको यकीन गरी सटहीको लागि सिफारिस गरेमा यस बैंकलाई जानकारी गराई वाणिज्य बैंकहरूबाट सीधै सटही पाउन सक्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

अन्त्यमा,

१३९. आर्थिक वृद्धिदर र मुद्रास्फीति जस्ता परिसूचकहरू अपेक्षित रहेता पनि बढ्दो आयातका कारण बाह्य क्षेत्र स्थायित्वमा चुनौती थपिएको छ । यस पृष्ठभूमिमा नेपाल सरकारको बजेटसँग तादात्म्य कायम गरी जारी गरिएको प्रस्तुत मौद्रिक नीतिको कार्यान्वयनबाट समष्टिगत आर्थिक तथा वित्तीय स्थायित्व हासिल गर्न, वित्तीय पहुँच अभिवृद्धि गर्न र लक्षित आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्नमा सहयोग पुग्ने विश्वास गरिएको छ ।
१४०. आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को मौद्रिक नीतिको तर्जुमामा सहयोग पुऱ्याउने नेपाल सरकारका विभिन्न निकाय, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू, विभिन्न व्यावसायिक संघ-संस्थाहरू, विद्वत् वर्ग, दातृ निकाय, सर्वसाधारण लगायत सबैमा नेपाल राष्ट्र बैंक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछ । यसमा समावेश भएका नीति तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सदाभै सबैको सहयोग मिल्ने यस बैंकको विश्वास रहेको छ ।

अनसूची मौद्रिक सर्वेक्षणको प्रक्षेपण

(रु. करोडमा)

मौद्रिक योगाङ्क	२०७३ असार	२०७४ असार	२०७५ असार ^१	२०७६ असार ^१	वार्षिक परिवर्तन							
					२०७३/७४		२०७४/७५		२०७५/७६			
					रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत		
१. खुद वैदेशिक सम्पत्ति	९५५९८.१	१०१४६३.५	१०४२७६.१	१०५६७६.१	८२१०.६	८.६	-८००.०	२/	-०.८	१४००.०	१.३	
१.१ वैदेशिक सम्पत्ति	१०६९७९.०	११०७८२.४	११२७९७.८	११३९०३.१	३८०३.४	३.६	२०१५.५		१.८	११०५.३	१.०	
१.२ वैदेशिक दायित्व	११३८०.९	९३१८.९	८५२१.७	८२२७.०	-२०६२.०	-१८.१	-४४०९.७		-४७.३	-२९४.७	-३.५	
क. विदेशी मुद्रा निक्षेप	१०९३८.३	९०३४.०	८३३०.३	८०९४.७	-१९०४.४	-१७.४	-७०३.७		-७.८	-२३५.५	-२.८	
ख. अन्य वैदेशिक दायित्व	४४२.५	२८४.९	१९१.५	१३२.३	-१५७.६	-३५.६	-९३.४		-३२.८	-५९.२	-३०.९	
२. खुद आन्तरिक सम्पत्ति	१२८८५९.८	१५७७०६.७	२०१५४४.७	२५५१९२.५	२६५०१.७	१/	२०.६	४७४४०.६	२/	३०.१	५३६४७.८	२६.६
२.१ कुल आन्तरिक कर्जा	१८०५७३.६	२१७७७९.२	२८२५९९.७	३४६१४८.०	३७२०५.६	२०.६	६४८२०.५		२९.८	६३५४८.३	२२.५	
क. सरकारलाई गएको खुद कर्जा	८७७५.९	१४९४८.९	३७१०७.१	५९६१५.४	६१७३.०	७०.३	२२१५८.२		१४८.२	१४५०८.३	३९.१	
अ. सरकारमाथिको दावी	२०२७७.८	२५५७६.१	३७१०७.१	५९६१५.४	५२९८.३	२६.१	११५३१.०		४५.१	१४५०८.३	३९.१	
आ. सरकारी निक्षेप	११५०१.८	१०६२७.२	०.०	०.०	-८७४.६	-७.६	-१०६२७.२		-१००.०	०.०	०.०	
ख. गैर-वित्तीय सरकारी संस्थाहरूलाई गएको कर्जा	८२२.७	९२२.६	१००५.३	१०५५.५	९९.९	१२.१	८२.८		९.०	५०.१	५.०	
ग. वित्तीय संस्थाहरूलाई गएको कर्जा	१७४४.४	२१९१.७	२८४७.७	३६१९.०	४४७.४	२५.६	६५६.०		२९.९	७७१.३	२७.१	
अ. सरकारी	३४१.४	४२८.६	३८०.०	४११.५	८७.२	२५.५	-४८.६		-११.३	३१.५	८.३	
आ. गैर-सरकारी	१४०२.९	१७६३.१	२४६७.७	३२०७.५	३६०.२	२५.७	७०४.६		४०.०	७३९.८	३०.०	
घ. निजी क्षेत्रलाई गएको कर्जा	१६९२३०.६	१९९९७६.०	२४१६३९.५	२८९८५८.१	३०४८५.४	१८.०	४१९२३.५		२१.०	४८२१८.६	२०.०	
२.२ खुद अमौद्रिक दायित्व	५१७३३.८	६००७२.५	८१०५४.९	९०९५५.५	१०७०३.९	१/	२०.७	१७३६९.८	२/	२८.९	९९००.६	१२.२
३. विस्तृत मुद्रा प्रदाय (एम२)	२२४४५७.९	२५९१७०.२	३०५८२०.८	३६०८६८.६	३४७१२.४		१५.५	४६६५०.६		१८.०	५५०४७.८	१८.०
३.१ मुद्रा प्रदाय (क+ख), एम१+	१६३४४८.२	१६२३१७.३	१७९६८७.८	२०२२७०.७	-११३०.९	-०.७	१७३७०.५		१०.७	२२५८२.९	१२.६	
क. मुद्रा प्रदाय (एम१)	५०३२८.७	५६९४०.२	६३७७३.१	७२४४६.२	६६११.५	१३.१	६८२२.८		१२.०	८६७३.१	१३.६	
मुद्रा	३२७४८.३	३६१७४.६	४१४१९.९	४५५६१.९	३४२६.३	१०.५	५२४५.३		१४.५	४१४२.०	१०.०	
चलती निक्षेप	१७५८०.४	२०७६५.६	२२३५३.२	२६८८४.३	३१८५.२	१८.१	१५८७.५		७.६	४५३१.१	२०.३	
ख. बचत तथा कल निक्षेप	११५९११.५	१०५३७७.०	११५९११.५	१२९८२४.५	-७७४२.५	-६.८	१०५३७७.०		१०.०	१३९०९.८	१२.०	
३.२. आवधिक निक्षेप	६१००९.७	९६८५३.०	१२६१३३.१	१५८५९७.९	३५८४३.३	५.८	२९२००.१		३०.२	३२४६४.८	२५.७	
४. विस्तृत मौद्रिक तरलता (एम३)	२३३३९६.२	२६८२०४.२	३१४१५१.१	३६८९६३.३	३२८०८.०		१३.९	४५९४६.९		१७.१	५४८१२.२	१७.४

सं - संशोधित अनुमान

प्र - प्रक्षेपित

तालिका सूची

तालिका १	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (२०५७/५८ का मूल्यमा)
तालिका २	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (प्रचलित मूल्यमा)
तालिका ३	कुल राष्ट्रिय आय तथा बचत
तालिका ४	राष्ट्रिय उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क (२०७१/७२ = १००)
तालिका ५	मौद्रिक सर्वेक्षण
तालिका ६	मौद्रिक सर्वेक्षण (वार्षिक विन्दुगत)
तालिका ७	ब्याजदर संरचना
तालिका ८	सोभै बिक्री र खरिद बोलकबोल
तालिका ९	रिपो र रिभर्स रिपो बोलकबोल
तालिका १०	निक्षेप संकलन बोलकबोल
तालिका ११	ब्याजदर करिडोर
तालिका १२	सरकारी वित्त स्थिति (नगद प्रवाहमा आधारित)
तालिका १३	नेपाल सरकारको कुल आन्तरिक ऋण
तालिका १४	नेपाल सरकारको खुद आन्तरिक ऋण
तालिका १५	वैदेशिक व्यापार
तालिका १६	शोधनान्तर स्थिति
तालिका १७	बैकिङ्ग क्षेत्रसँग रहेको कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति
तालिका १८	विदेशी मुद्रा खरिद/बिक्री

तालिका १
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन
(२०५७/५८ को मूल्यमा)

शीर्षक	रु. करोडमा						प्रतिशत परिवर्तन					
	२०६९/७०	२०७०/७१	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४ ^{सं}	२०७४/७५ ^{प्रा}	२०७०/७१	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४ ^{सं}	२०७४/७५ ^{प्रा}	
कृषि	२२,७१९.३	२३,७५२.२	२४,०१३.८	२४,०६८.१	२५,३१९.७	२६,०३३.०	४.५	१.१	०.२	५.२	२.८	
कृषि तथा वन मत्स्यपालन	२२,३३१.०	२३,३४४.८	२३,५७७.५	२३,५८०.६	२४,७९३.१	२५,४६७.३	४.५	१.०	०.०	५.१	२.७	
गैर कृषि	४३,७४९.६	४६,५५३.५	४८,३६५.५	४८,५४९.५	५२,६७३.८	५६,४१५.९	६.४	३.९	०.४	८.५	७.१	
उद्योग	१०,७३३.३	१०,७८४.०	१०,९३९.९	१०,२४३.७	११,५१४.८	१२,५३०.५	७.१	१.४	-६.४	१२.४	८.८	
खानी तथा उत्खनन उत्पादन उद्योग	२८२.५	३१५.९	३२३.३	३१४.३	३४४.५	३५४.९	११.९	२.३	-२.८	१३.७	१०.५	
विद्युत, ग्यास तथा पानी निर्माण	४,५०५.९	४,७८८.८	४,८०६.८	४,४२२.३	४,८५१.०	५,२४०.८	६.३	०.४	-८.०	९.७	८.०	
निर्माण	१,४७३.१	१,५२१.३	१,५३३.१	१,४१६.८	१,७०७.५	१,८०७.०	३.३	०.८	-७.६	२०.५	५.८	
सेवा	३३,६७६.३	३५,७६९.४	३७,४२५.७	३८,३०५.७	४१,१५९.०	४३,८८५.३	६.२	४.६	२.४	७.४	६.६	
धोक तथा खुद्रा व्यापार	८,४६९.३	९,६९१.८	९,६९१.१	९,४११.०	१०,३१५.२	११,२४९.३	१०.९	२.४	-२.२	९.६	९.१	
होटल तथा रेस्टुरेन्ट	१,१६०.५	१,२३९.१	१,२८०.४	१,१५६.४	१,२४१.२	१,३६२.४	६.८	३.३	-९.७	७.३	९.८	
यातायात, भण्डारण तथा संचार	६,६९१.५	७,०४२.०	७,४८०.७	७,६३१.४	८,१३८.४	८,५७८.५	५.२	६.२	२.०	६.६	५.४	
वित्तीय मध्यस्थता	२,६८२.५	२,७८१.८	२,८६२.६	३,१०७.५	३,३९०.०	३,६०६.४	३.७	२.९	८.६	९.१	६.४	
घर जग्गा, भाडा तथा व्यावसायिक सेवाहरू	५,२९६.१	५,४८८.९	५,४३१.३	५,७३७.३	६,०६२.९	६,३८०.९	३.६	०.८	३.७	५.७	५.२	
सार्वजनिक प्रशासन तथा रक्षा	१,२८२.२	१,२४१.८	१,३५१.६	१,३८५.७	१,५११.३	१,६५६.०	५.०	८.८	२.५	९.१	९.६	
शिक्षा	४,४५०.५	४,६६४.६	४,९०२.१	५,२६१.३	५,६०५.९	५,८७६.४	४.८	५.१	७.३	६.५	४.८	
स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य	१,००२.१	१,०४७.२	१,१६६.२	१,२०४.१	१,२९२.५	१,३७४.१	४.५	११.४	३.२	७.३	६.३	
अन्य सामुदायिक, सामाजिक तथा व्यक्तिगत सेवाहरू	२,७४१.६	२,८७२.२	३,२३१.७	३,४११.१	३,६०१.६	३,८०१.३	४.८	१२.५	५.६	५.६	५.५	
कुल मूल्य अभिवृद्धि (अप्रत्यक्ष वित्तीय मध्यस्थतासहित)	६६,४६९.०	७०,३०५.७	७२,३७९.३	७२,६१७.६	७६,९९३.५	८२,४४८.९	५.८	२.९	०.३	७.४	५.७	
अप्रत्यक्ष वित्तीय मध्यस्थता	२,६९१.९	२,८३३.०	२,९५२.४	३,०४८.८	३,२२२.८	३,३३४.५	७.१	२.४	३.३	७.७	१.६	
कुल मूल्य अभिवृद्धि (आधारभूत मूल्यमा)	६३,७७७.१	६७,४७२.७	६९,४२६.९	६९,५६८.८	७३,७७०.७	७९,११४.४	५.७	३.०	०.२	७.४	५.९	
उत्पादित वस्तुमा खुद कर	६,०१८.३	६,००६.८	६,००६.६	६,५४४.७	६,२१४.७	६,२१४.७	८.९	६.९	४.४	१२.८	९.९	
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (उत्पादकको मूल्यमा)	६९,७९५.४	७३,४७९.४	७५,४३३.६	७६,११३.५	८०,९८५.३	८५,३२९.१	६.०	३.३	०.६	७.९	६.३	

सं - संशोधित अनुमान

प्रा - प्रारम्भिक अनुमान

स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तालिका २
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन
(प्रचलित मूल्यमा)

शीर्षक	र. करोडमा						प्रतिशत परिवर्तन				
	२०६९/७०	२०७०/७१	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४ ^{सं}	२०७४/७५ ^{प्रा}	२०७०/७१	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४ ^{सं}	२०७४/७५ ^{प्रा}
कृषि	५३४४१.५	५९४६१.०	६२५९०.१	६५६७७.९	६९३४३.९	७५०७६.०	११.२	५.३	४.९	५.६	८.३
कृषि तथा वन मत्स्यपालन	५२७८६.९	५८५९५.१	६१६५७.२	६४५६९.७	६८१०६.२	७३७३२.२	११.०	५.२	४.७	५.५	८.३
गैर कृषि	१०४५९१.२	१२२७५६.३	१३४५८०.५	१४२०८७.४	१७१७५९.२	१९६९९६.१	१७.४	९.६	५.६	२०.९	१४.७
उद्योग	२३९९२.२	२७१७२.४	२९२१९.५	२९५०९.५	३५४०१.७	४०२६०.६	१३.३	७.५	१.०	२०.०	१३.७
खानी तथा उत्खनन	९५६.९	११००.३	११८७.५	११६३.०	१४२३.३	१६८७.२	१५.०	७.९	-२.१	२२.४	१८.५
उत्पादन उद्योग	१००३१.२	११२९९.५	११८९८.०	१२०९६.७	१३३८६.०	१४६५८.९	१२.६	५.३	१.७	१०.७	९.५
विद्युत, ग्यास तथा पानी निर्माण	२०५५.३	२१३६.२	२२०५.१	२११८.०	३०६२.३	३२४०.७	३.९	३.२	-४.०	४४.६	५.८
सेवा	१०९४८.८	१२६३६.४	१३९२८.९	१४१३१.८	१७५३०.०	२०६७३.७	१५.४	१०.२	१.५	२४.०	१७.९
थोक तथा खुद्रा व्यापार	८५९८.९	९५५८.३	१०५३६.१	११२५७.९	१३६३५.७	१५६७३.६	१८.६	१०.२	६.८	२१.१	१४.९
होटल तथा रेस्टुरेन्ट	२२९८७.२	२७५५७.३	२८९५६.६	२९३२४.८	३२३८२.७	३६०७६.९	१८.१	६.६	१.३	१०.४	११.४
यातायात, भण्डारण तथा संचार	२९८८.६	३५३०.९	४०४७.९	४१४५.९	४७७२.८	५५६७.९	१८.१	१४.६	२.४	१५.१	१६.७
वित्तीय मध्यस्थता	१४०७३.५	१५५७६.५	१६४९७.६	१६७४०.५	१७८२९.६	२१६८९.१	१०.७	५.९	१.५	६.५	२१.६
घर जग्गा, भाडा तथा व्यावसायिक सेवाहरु	६२१८.३	७९३६.३	९१४०.६	१०७७५.८	१३५३७.५	१७२२९.४	२७.६	१५.२	१७.९	२५.६	२७.३
सार्वजनिक प्रशासन तथा रक्षा	१३९१५.७	१५२९८.४	१६६९४.७	१९१३२.५	२६७३९.२	३०९३६.०	९.९	९.१	१.४	३९.८	१५.७
शिक्षा	३२२३.६	४४३२.४	५१४२.२	५२७२.०	७१४२.१	७८२५.२	३७.७	१६.०	२.५	३५.५	९.६
स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य	९१५६.६	११५२५.४	१२९३६.३	१४१६१.३	१७३५८.९	१९५०९.०	२५.९	१२.२	९.५	२२.६	१२.४
अन्य सामुदायिक, सामाजिक तथा व्यक्तिगत सेवाहरु	२२३२.७	२७७२.५	३२९२.९	३३७०.८	४२१७.४	४५७२.४	२४.२	१८.८	२.४	२५.१	८.४
अन्य सामुदायिक, सामाजिक तथा व्यक्तिगत सेवाहरु	५८०२.६	७३५४.१	८६५२.१	९६५४.५	१२३७७.३	१३३२९.६	२६.७	१७.६	११.६	२८.२	७.७
कुल मूल्य अभिवृद्धि (अप्रत्यक्ष वित्तीय मध्यस्थतासहित)	१५८०४२.६	१८२२१७.३	१९७१७०.६	२०७७६५.३	२४११०३.१	२७२०७२.२	१५.३	८.२	५.४	१६.०	१२.८
अप्रत्यक्ष वित्तीय मध्यस्थता	५५२०.५	६३४३.५	७२६१.६	८४०९.३	१०३४४.६	११९७८.३	१४.९	१४.५	१.५	२३.०	१५.८
कुल मूल्य अभिवृद्धि (आधारभूत मूल्यमा)	१५२५२२.१	१७५८७३.८	१८९९०८.९	१९९३५६.०	२३०७५८.६	२६००९३.९	१५.३	८.०	५.०	१५.८	१२.७
उत्पादित वस्तुमा खुद कर	१६९७९.०	२०५८०.२	२३१०६.०	२५९६०.३	३३९०१.०	४०६३०.७	२१.२	१२.३	१२.४	२९.०	२१.३
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (उत्पादकको मूल्यमा)	१६९५०१.१	१९६४५४.०	२१३०१४.०	२२५३१६.३	२६४६५९.५	३००७२४.६	१५.९	८.४	५.८	१७.३	१३.८

सं - संशोधित अनुमान

प्रा - प्रारम्भिक अनुमान

स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तालिका ३
कुल राष्ट्रिय आय तथा बचत
(प्रचलित मूल्यमा)

शीर्षक	रु. करोडमा						कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँग अनुपात		
	२०६९/७०	२०७०/७१	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४ ^{सं}	२०७४/७५ ^{प्रा}	२०७२/७३	२०७३/७४ ^{सं}	२०७४/७५ ^{प्रा}
कुल उपभोग	१५१६१२.९	१७३०३१.२	१९३४०४.६	२१६१५१.९	२३२६८५.१	२५५५९०.४	९५.९	८८.१	८५.०
सरकारी क्षेत्र	१६८४०.७	२०१९१.५	२३२५३.२	२५९७०.४	२९९८५.२	३५१२६.४	११.५	११.३	११.७
निजी क्षेत्र	१३४८५६.१	१४९३३७.५	१६६२९६.२	१८६११५.७	१९८०४६.२	२१५४०७.२	८२.६	७४.९	७३.६
गैर-मुनाफाकारी संस्थाहरु	२९१६.१	३५०२.२	३८५५.२	४०६५.९	४६५३.६	५०५६.७	१.८	१.८	१.७
कुल लगानी	६३२६०.१	८०८७५.८	८३९९८.३	७६३४१.६	१२०८६७.२	१५५६४३.०	३३.९	४५.७	५१.८
कुल स्थिर पूँजी लगानी	३८२९७.२	४६२०१.३	५९५८२.३	६४७२९.४	८४०६९.३	१०२५६४.८	२८.७	३१.८	३४.१
सरकारी क्षेत्र	७५३८.६	९४९७.९	११०२५.४	१६०५०.२	१६९५४.३	२३३६४.७	७.१	६.४	७.८
निजी क्षेत्र	३०७५८.६	३६७०३.४	४८५५६.८	४८६७९.२	६७११५.०	७९२००.१	२१.६	२५.४	२६.३
स्टक परिवर्तन	२४९६२.९	३४६७४.४	२३६१६.०	११६१२.३	३६७९७.९	५३०७८.३	५.२	१३.९	१७.७
कुल आन्तरिक माग	२१४८७३.०	२५३९०७.०	२७६६०२.९	२९२४९३.६	३५३५५२.२	४११२३३.५	१२९.८	१३३.८	१३६.७
वस्तु तथा सेवा निर्यात	१८११८.०	२२६०२.२	२४७५६.५	२१३३३.८	२४०३९.२	२६४२३.५	९.५	९.१	८.८
वस्तु तथा सेवा आयात	६३४८९.९	८००५५.२	८८३४४.४	८८५११.१	११३३३१.९	१३६९३२.४	३९.३	४२.९	४५.५
खुद वस्तु तथा सेवा निर्यात	-४५३७१.९	-५७४५३.१	-६३५८७.९	-६७१७७.३	-८९२९२.७	-११०५०८.८	-२९.८	-३३.८	-३६.७
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन	१६९५०१.१	१९६४५४.०	२१३०१५.०	२२५३१६.३	२६४२५९.५	३००७२४.६	१००.०	१००.०	१००.०
खुद साधन आय	१३०७.९	३२७५.२	३४२४.३	३४००.४	३०९९.५	२४१८.४	१.५	१.२	०.८
कुल राष्ट्रिय आय	१७०८०९.०	१९९७२९.१	२१६४३९.२	२२८७१६.७	२६७३५९.०	३०३१४३.०	१०१.५	१०१.२	१००.८
खुद ट्रान्सफर	४९७७०.१	६३१५०.०	७०९९५.७	७७८१८.७	८५१८०.१	८४५८३.९	३४.५	३२.२	२८.१
कुल राष्ट्रिय खर्चयोग्य आम्दानी	२२०५७९.१	२६२८७९.२	२८७४३४.९	३०६५३५.४	३५२५३९.२	३८७७२६.९	१३६.०	१३३.४	१२८.९
कुल गार्हस्थ्य बचत	१७८८८.२	२३४२२.७	१९६१०.३	९१६४.४	३१५७४.५	४५१३४.२	४.१	११.९	१५.०
कुल राष्ट्रिय बचत	६८९६६.२	८९८४७.९	९४०३०.२	९०३८३.५	११९८५४.१	१३२१३६.४	४०.१	४५.४	४३.९

सं - संशोधित अनुमान

प्रा - प्रारम्भिक अनुमान

स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तालिका ४
राष्ट्रिय उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क
(आधार वर्ष : २०७१/७२ = १००)

महिना	२०७१/७२		२०७२/७३		२०७३/७४		२०७४/७५	
	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन
साउन	९९.६	७.५	१०६.५	६.९	११५.७	८.६	११८.३	२.३
भदौ	९९.९	७.६	१०७.१	७.२	११५.५	७.९	११९.४	३.४
असोज	१००.२	७.५	१०८.४	८.२	११५.७	६.७	११९.२	३.१
कात्तिक	१००.४	७.२	११०.९	१०.४	११६.१	४.८	१२०.६	३.९
मंसिर	९९.४	७.०	११०.९	११.६	११५.१	३.८	११९.९	४.२
पुस	९८.६	६.८	११०.५	१२.१	११३.९	३.२	११८.५	४.०
माघ	९८.७	७.०	१०९.८	११.३	११३.४	३.३	११९.०	५.०
फागुन	९९.१	७.०	१०९.२	१०.२	११२.४	२.९	११९.१	६.०
चैत	९९.७	६.९	१०९.४	९.७	११३.५	३.८	११९.५	५.३
वैशाख	१०१.३	७.१	१११.५	१०.०	११५.२	३.४	१२०.०	४.१
जेठ	१०१.२	७.४	११२.४	११.१	११५.६	२.८	१२०.३	४.१
असार	१०२.२	७.६	११२.९	१०.४	११५.९	२.७		
वार्षिक	१००.०	७.२	१०९.९	९.९	११४.८	४.५	११९.५	४.१

तालिका ५
मौद्रिक सर्वेक्षण

(रु. करोडमा)

मौद्रिक योगाङ्क	२०७३	२०७४	२०७४	२०७५	परिवर्तन (एघार महिना)			
					२०७३/७४		२०७४/७५	
					रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१. खुद वैदेशिक सम्पत्ति	९५,५९८.१	१००,४५७.६	१०१,४६३.५	१०४,६४२.४	७,४२३.० ^{१/}	७.८	-४३३.७ ^{२/}	-०.४
१.१ वैदेशिक सम्पत्ति	१०६,९७९.०	१०९,९३९.४	११०,७८२.४	११२,६०५.८	२,९६०.५	२.८	१,८२३.४	१.६
१.२ वैदेशिक दायित्व	११,३८०.९	९,४८१.८	९,३१८.९	७,९६३.३	-१,८९९.०	-१६.७	-१,३५५.५	-१४.५
क. विदेशी मुद्रा निक्षेप	१०,९३८.३	९,१४४.१	९,०३४.०	७,७३७.२	-१,७९४.३	-१६.४	-१,२९६.८	-१४.४
ख. अन्य वैदेशिक दायित्व	४४२.५	३३७.७	२८४.९	२२६.१	-१०४.८	-२३.७	-५८.८	-२०.६
२. खुद आन्तरिक सम्पत्ति	१२८,८५९.८	१५०,००५.३	१५७,७०६.७	१९०,०७९.४	१८,५८२.१ ^{१/}	१४.४	३५,९८५.३ ^{२/}	२२.८
२.१ कुल आन्तरिक कर्जा	१८०,५७३.६	२००,९८६.७	२१७,७७९.२	२५७,८२१.५	२०,४१३.१	११.३	४०,०४२.३	१८.४
क. सरकारलाई गएको खुद कर्जा	८,७७५.९	-१,९१२.१	१४,९४८.९	१२,२५८.६	-१०,६८८.०	-१२१.८	-२,६९०.३	-१८.०
अ. सरकारमाथिको दावी	२०,२७७.८	२४,९९५.२	२५,५७६.१	३७,१०७.१	४,७१७.५	२३.३	११,५३१.०	४५.१
आ. सरकारी निक्षेप	११,५०१.८	२६,९०७.३	१०,६२७.२	२४,८४८.५	१५,४०५.५	१३३.९	१४,२२१.३	१३३.८
ख. गैर-वित्तीय सरकारी संस्थाहरूलाई गएको कर्जा	८२२.७	८३१.६	९२२.६	१,००४.७	८.९	१.१	८२.२	८.९
ग. वित्तीय संस्थाहरूलाई गएको कर्जा	१,७४४.४	२,२५३.७	२,१९१.७	२,८३५.०	५०९.३	२९.२	६४३.३	२९.४
अ. सरकारी	३४१.४	४४८.६	४२८.६	३८३.३	१०७.२	३१.४	-४५.३	-१०.६
आ. गैर-सरकारी	१,४०२.९	१,८०५.०	१,७६३.१	२,४५१.७	४०२.१	२८.७	६८८.६	३९.१
घ. निजी क्षेत्रलाई गएको कर्जा	१६९,२३०.६	१९९,८१३.४	१९९,७९६.०	२४१,७२३.२	३०,५८२.८	१८.१	४२,००७.२	२१.०
२.२ खुद अमौद्रिक दायित्व	५१,७१३.८	५०,९८१.४	६०,०७२.५	६७,७४२.१	१,८३१.०१/	३.५	४,०५७.०२/	६.८
३. विस्तृत मुद्रा प्रदाय (एम२)	२२४,४५७.९	२५०,४६२.९	२५९,१७०.२	२९४,७२१.८	२६,००५.०	११.६	३५,५५१.६	१३.७
३.१ मुद्रा प्रदाय (क+ख), एम१+	१६३,४४८.२	१५६,७३९.६	१६२,३१७.२	१७६,६८०.४	-६,७०८.६	-४.१	१४,३६३.१	८.८
क. मुद्रा प्रदाय (एम१)	५०,३२८.७	५३,७९६.९	५६,९४०.२	६२,१३९.३	३,४६८.२	६.९	५,१९९.०	९.१
मुद्रा	३२,७४८.३	३५,१९५.६	३६,१७४.६	४०,४४७.१	२,४४७.३	७.५	४,२७२.५	११.८
चलती निक्षेप	१७,५८०.४	१८,६०१.४	२०,७६५.६	२१,६९२.१	१,०२०.९	५.८	९२६.५	४.५
ख. वचत तथा कल निक्षेप	११३,११९.५	१०२,९४२.६	१०५,३७७.०	११४,५४१.५	-१०,१७६.८	-९.०	९,१६४.१	८.७
३.२. आवधिक निक्षेप	६१,००९.७	९३,७२३.३	९६,८५३.०	११८,०४१.५	३२,७१३.६	५३.६	२१,१८८.५	२१.९
४. विस्तृत मौद्रिक तरलता (एम३)	२३५,३९६.२	२५९,६०७.०	२६८,२०४.२	३०२,४५९.०	२४,२१०.८	१०.३	३४,२५४.९	१२.८

^अ अपरिष्कृत

१/ विदेशी विनिमय दर मूल्याङ्कन नोक्सान रु. २५६३.४४ करोड समायोजन गरिएको ।

२/ विदशो विनिमय दर मूल्याङ्कन नाफा रु. ३६१२.६१ करोड समायोजन गरिएको ।

तालिका ६
मौद्रिक सर्वेक्षण
(वार्षिक विन्दुगत)

(रु. करोडमा)

मौद्रिक योगाङ्क	२०७३	२०७४	२०७५	परिवर्तन			
				२०७३/७४		२०७४/७५	
				रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१. खुद वैदेशिक सम्पत्ति	९३,९७४.२	१००,४५७.६	१०४,६४२.४	६,४८३.४	६.९	४,१८४.८	४.२
१.१ वैदेशिक सम्पत्ति	१०५,१६५.७	१०९,९३९.४	११२,६०५.८	४,७७३.८	४.५	२,६६६.३	२.४
१.२ वैदेशिक दायित्व	११,१९१.४	९,४८१.८	७,९६३.३	-१,७०९.६	-१५.३	-१,५१८.५	-१६.०
क. विदेशी मुद्रा निक्षेप	१०,६८५.१	९,१४४.१	७,७३७.२	-१,५४१.१	-१४.४	-१,४०६.९	-१५.४
ख. अन्य वैदेशिक दायित्व	५०६.३	३३७.७	२२६.१	-१६८.५	-३३.३	-१११.६	-३३.०
२. खुद आन्तरिक सम्पत्ति	१२०,३९३.७	१५०,००५.३	१९०,०७९.४	२९,६११.५	२४.६	४०,०७४.१	२६.७
२.१ कुल आन्तरिक कर्जा	१६६,२७५.२	२००,९८६.७	२५७,८२१.५	३४,७११.५	२०.९	५६,८३४.९	२८.३
क. सरकारलाई गएको खुद कर्जा	-६०३.२	-१,९१२.१	१२,२५८.६	-१,३०८.८	२१७.०	१४,१७०.७	-७४१.१
अ. सरकारमाथिको दावी	२१,१४३.३	२४,९९५.२	३७,१०७.१	३,८५१.९	१८.२	१२,१११.९	४८.५
आ. सरकारी निक्षेप	२१,७४६.६	२६,९०७.३	२४,८४८.५	५,१६०.७	२३.७	-२,०५८.८	-७.७
ख. गैर-वित्तीय सरकारी संस्थाहरूलाई गएको कर्जा	९२९.०	८३१.६	१,००४.७	-९७.४	-१०.५	१७३.१	२०.८
ग. वित्तीय संस्थाहरूलाई गएको कर्जा	१,८८८.१	२,२५३.७	२,८३५.०	३६५.६	१९.४	५८१.३	२५.८
अ. सरकारी	३४१.४	४४८.६	३८३.३	१०७.२	३१.४	-६५.३	-१४.६
आ. गैर-सरकारी	१,५४६.७	१,८०५.०	२,४५१.७	२५८.३	१६.७	६४६.६	३५.८
घ. निजी क्षेत्रलाई गएको कर्जा	१,६४६.७	१,८०५.०	२,४५१.७	२५८.३	१६.७	६४६.६	३५.८
ख. वित्तीय संस्थाहरूलाई गएको कर्जा	१,६४६.७	१,८०५.०	२,४५१.७	२५८.३	१६.७	६४६.६	३५.८
घ. निजी क्षेत्रलाई गएको कर्जा	१,६४६.७	१,८०५.०	२,४५१.७	२५८.३	१६.७	६४६.६	३५.८
२.२ खुद अमौद्रिक दायित्व	४५,११८.५	५०,९८९.४	६७,७४२.९	५,९००.०	११.१	१६,७६०.७	३२.९
३. विस्तृत मुद्रा प्रदाय (एम२)	२१४,३६८.०	२५०,४६२.९	२९४,७२१.८	३६,०९४.९	१६.८	४४,२५९.०	१७.७
३.१ मुद्रा प्रदाय (क+ख), एम१+	१५६,८४१.७	१५६,७३९.६	१७६,६८०.४	-१०२.१	-०.१	१९,९४०.८	१२.७
क. मुद्रा प्रदाय (एम१)	४७,३१९.१	५३,७९६.९	६२,१३९.३	६,४७७.९	१३.७	८,३४२.३	१५.५
मुद्रा	३१,६५१.५	३५,१९५.६	४०,४४७.१	३,५४४.१	११.२	५,२५१.६	१४.९
चलती निक्षेप	१५,६६७.५	१८,६०१.४	२१,६९२.१	२,९३३.८	१८.७	३,०९०.८	१६.६
ख. बचत तथा कल निक्षेप	१०९,५२२.६	१०२,९४२.६	११४,५४१.१	-६,५८०.०	-६.०	११,५९८.५	११.३
३.२. आवधिक निक्षेप	५७,५२६.३	९३,७२३.३	११८,०४१.५	३६,१९७.०	६२.९	२४,३१८.२	२५.९
४. विस्तृत मौद्रिक तरलता (एम३)	२२५,०५३.१	२५९,६०७.०	३०२,४५९.०	३४,५५३.८	१५.४	४२,८५२.१	१६.५

अ. अपरिष्कृत

तालिका ७
ब्याजदर संरचना
(प्रतिशत प्रतिवर्ष)

वर्ष महिना	२०७२ असार	२०७३ असार	२०७४ जेठ	२०७४ असार	२०७४ असोज	२०७४ पुस	२०७४ चैत	२०७५ जेठ
क. नीतिगत दर								
निर्धारित रिपो दर (करिडोर)				५.०	५.०	५.०	५.०	५.०
निर्धारित निक्षेप संकलन दर (करिडोर)				३.०	३.०	३.०	३.०	३.०
स्थायी तरलता सुविधा ब्याजदर [^]	७.०	७.०	७.०	७.०	७.०	७.०	७.०	७.०
बैंक दर	८.०	७.०	७.०	७.०	७.०	७.०	७.०	७.०
ख. पुनरकर्जा दर								
विशेष पुनरकर्जा	१.०	१.०	१.०	१.०	१.०	१.०	१.०	१.०
साधारण पुनरकर्जा	४.०	४.०	४.०	४.०	४.०	४.०	४.०	४.०
निर्यातको लागि विदेशी मुद्रामा दिइने कर्जा	लाइबोर + ०.२५	लाइबोर + ०.२५	लाइबोर + ०.२५	लाइबोर + ०.२५	लाइबोर + ०.२५	लाइबोर + ०.२५	लाइबोर + ०.२५	लाइबोर + ०.२५
ग. अनिवार्य नगद मौज्जात (सीआरआर)								
वाणिज्य बैंक	६.०	६.०	६.०	६.०	६.०	६.०	६.०	६.०
विकास बैंक	५.०	५.०	५.०	५.०	५.०	५.०	५.०	५.०
वित्त कम्पनी	४.०	४.०	४.०	४.०	४.०	४.०	४.०	४.०
घ. सरकारी सेक्युरिटी								
ट्रेजरी बिल्स (२८ दिने)*	-	-	-	-	१.११	४.२८	४.६९	४.५५
ट्रेजरी बिल्स (९१ दिने)*	०.१७	०.०५	१.०३	०.७१	१.१८	५.८२	४.९८	४.३८
ट्रेजरी बिल्स (१८२ दिने)*	०.५६	०.३३	२.०२	१.७१	१.७७	५.०२	५.०८	४.९२
ट्रेजरी बिल्स (३६४ दिने)*	०.७६	०.७२	२.१०	-	२.०५	५.७६	५.२०	४.८३
विकास ऋण पत्र	२.६५-९.५	२.६५-९.०	२.६५-९.०	२.६५-९.०	२.६५-६.५	२.६५-६.५	२.६५-६.५	२.६५-६.५
राष्ट्रिय/नागरिक बचत पत्र	६.०-१०.०	६.०-१०.०	६.०-१०.०	६.०-१०.०	६.०-९.५	६.०-८.५	६.०-८.५	६.०-८.५
ग. अन्तर बैंक कारोबार दर	१.०१	०.६९	२.४६	०.६४	१.१३	४.४०	४.१२	४.१८
घ. भारत औसत निक्षेप ब्याजदर (वाणिज्य बैंक)	३.९४	३.२८	५.९१	६.१५	६.१७	६.२१	६.६४	६.६१
ङ. भारत औसत कर्जा ब्याजदर (वाणिज्य बैंक)	९.६२	८.८६	११.२९	११.३३	११.१०	११.७९	१२.१०	१२.४२
च. आधार ब्याजदर (वाणिज्य बैंक)	७.८८	६.५४	९.४०	९.८९	१०.०८	९.९४	१०.४०	१०.४१

[^] २०६९ भदौ १ गतेदेखि बैंक दरमै स्थायी तरलता सुविधा प्रदान गर्न थालिएको ।

* भारत औसत ब्याज दर

तालिका ८
सोभै बिक्री र खरिद बोलकबोल

(रु. करोडमा)

महिना	बिक्री बोलकबोल						खरिद बोलकबोल					
	२०७२/७३		२०७३/७४		२०७४/७५**		२०७२/७३		२०७३/७४		२०७४/७५**	
	रकम	ब्याज दर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याज दर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याज दर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याज दर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याज दर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याज दर* (प्रतिशत)
साउन	५९०.०	१.०६	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
भदौ	३२०.०	२.८८	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
असोज	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
कात्तिक	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
मंसिर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
पुस	-	-	-	-	-	-	-	-	-	२,५२७.७	३.५६	-
माघ	-	-	-	-	-	-	-	-	९९६.८	३.८४	१,१०६.८	३.४४
फागुन	-	-	-	-	-	-	-	-	१,८६२.०	०.७५	७५.०	३.९०
चैत	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
वैशाख	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	५२.५	४.३०
जेठ	-	-	-	-	५००.०	४.६१	-	-	-	-	-	-
असार	-	-	-	-	३४०.०	३.२९	-	-	-	-	-	-
कुल जम्मा	९१०.०	१.७०			८४०.०				२,७७८.८	१.७७	३,७६२.०	

* भारत औसत ब्याज दर

**२०७५/०३/२६ सम्मको तथ्यांकमा आधारित ।

तालिका ९
रिपो र रिभर्स रिपो बोलकबोल

(रु. करोडमा)

महिना	रिपो बोलकबोल (७ दिने)						रिभर्स रिपो बोलकबोल					
	२०७२/७३		२०७३/७४		२०७४/७५**		२०७२/७३		२०७३/७४		२०७४/७५**	
	रकम	ब्याज दर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याज दर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याज दर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याज दर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याज दर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याज दर* (प्रतिशत)
साउन	-	-	-	-	-	-	१,३००.०	०.७	२,७४५.०	०.४३	४,५७५.०	०.३४
भदौ	-	-	-	-	-	-	८३०.०	१.३०	२,६१०.०	२.४९	२,४००.०	०.३७
असोज	-	-	१,०००.०	३.०६	-	-	३,५००.०	०.२२	५२०.०	२.४५	५००.०	०.४३
कात्तिक	-	-	-	-	-	-	२,०००.०	०.२१	२००.०	२.४१	१,०००.०	०.४१
मंसिर	-	-	-	-	-	-	९००.०	०.१३	२००.०	२.२१	-	-
पुस	-	-	-	-	-	-	१,२०५.०	०.०४	१५०.०	१.२७	-	-
माघ	-	-	१,७८१.०	५.६८	-	-	४,०००.०	०.११	-	-	-	-
फागुन	-	-	-	-	-	-	२,५४२.०	०.१७	-	-	-	-
चैत	-	-	-	-	-	-	२२७.०	१.०८	-	-	-	-
वैशाख	-	-	-	-	-	-	५९१.०	०.४१	-	-	-	-
जेठ	-	-	-	-	-	-	४,०००.०	०.०७	-	-	-	-
असार	-	-	-	-	-	-	२,५००.०	०.००	-	-	-	-
कुल जम्मा	-	-	२,७८१.०	४.७४			२३,५९५.०	०.२१	६,४२५.०	१.५८	८,४७५.०	

* भारत औसत ब्याज दर

**२०७५/०३/२६ सम्मको तथ्यांकमा आधारित ।

तालिका १०
निक्षेप संकलन बोलकबोल

(रु. करोडमा)

महिना	९० दिने						३० दिने		१४ दिने	
	२०७२/७३		२०७३/७४		२०७४/७५**		२०७४/७५**		२०७४/७५**	
	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*
साउन	५,७२५.०	१.३९	५००.०	१.३९	२४५.०	०.५०	२,५३०.०	०.४८	-	-
भदौ	-	-	५.०	२.६०	-	-	७४०.०	०.४५	-	-
असोज	-	-	-	-	-	-	५५०.०	०.६७	-	-
कात्तिक	१०,०००.०	०.८७	-	-	-	-	-	-	१७०.०	१.५२
मंसिर	२,६१५.०	१.०८	-	-	-	-	-	-	-	-
पुस	१,५००.०	०.८१	२००.०	१.६०	-	-	-	-	-	-
माघ	६,०००.०	०.४८	-	-	-	-	-	-	-	-
फागुन	३,९१०.०	०.३९	-	-	-	-	-	-	-	-
चैत	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
वैशाख	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
जेठ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
असार	-	-	९४०.०	०.२४	-	-	-	-	-	-
कुल	२९,७५०.०	०.८५	१,६४५.०	०.७६	२४५.०		३,८२०.०		१७०.०	

*भारित औसत ब्याज दर प्रतिशत

**२०७५/०३/२६ सम्मको तथ्यांकमा आधारित ।

तालिका ११
ब्याजदर करिडोर

(रु. करोडमा)

महिना	निक्षेप संकलन बोलकबोल (१४ दिने)				रिपो बोलकबोल (१४ दिने)			
	२०७३/७४		२०७४/७५**		२०७३/७४		२०७४/७५**	
	रकम	ब्याज दर*	रकम	ब्याज दर*	रकम	ब्याज दर*	रकम	ब्याज दर*
साउन	१६४५.०	०.३०	-	-	-	-	-	-
भदौ	१०००.०	२.१०	-	-	१.०	३.७२	-	-
असोज	-	-	-	-	-	-	-	-
कात्तिक	-	-	१०.००	३.००	-	-	-	-
मंसिर	-	-	-	-	-	-	४४०५.०	५.००
पुस	३३५.०	०.८९	२००.०	३.००	५३९.०	४.८८	-	-
माघ	-	-	१०५.००	३.००	-	-	१०००.०	५.००
फागुन	-	-	-	-	-	-	६१०.०	५.००
चैत	-	-	-	-	-	-	१६७.०	५.००
वैशाख	-	-	-	-	-	-	७९०.०	५.००
जेठ	-	-	-	-	-	-	-	-
असार	१३९५.०	०.५८	३५००.०	३.०	-	-	-	-
कुल जम्मा	४३७५.०	०.२५	३८१५.०		५४०.०	४.८७	६९७२.०	

* भारत औसत ब्याज दर प्रतिशत

**२०७५/०३/२६ सम्मको तथ्यांकमा आधारित ।

तालिका १२
सरकारी वित्त स्थिति
(नगद प्रवाहमा आधारित)
(असार तेस्रो हप्ताको तथ्याङ्कमा आधारित)[†]

(रु. करोडमा)

शीर्षक	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५	प्रतिशत परिवर्तन	
	असार २४	असार २३	असार २२	२०७३/७४	२०७४/७५
कुल खर्च	४६४२९.७	६५७८२.२	९१४२७.६	४१.७	३९.०
चालू	३१५२१.२	४४९७९.९	६४८५७.५	४२.७	४४.२
क. आन्तरिक साधन	२८९४९.६	४१४८२.९	५९९७४.७	४३.३	४४.६
ख. वैदेशिक ऋण	७५५.९	१६२७.५	२५२६.१	११५.३	५५.२
ग. वैदेशिक अनुदान	१८१५.७	१८६९.५	२३५६.६	३.०	२६.१
पूँजीगत	६९३५.१	१२८४९.९	१७८४९.८	८५.३	३८.९
क. आन्तरिक साधन	५९५२.६	१०२५०.६	१४२९०.९	७२.२	३९.४
ख. वैदेशिक ऋण	५५३.६	१७५८.४	३०२६.५	२१७.६	७२.१
ग. वैदेशिक अनुदान	४२८.८	८४०.९	५३२.४	९६.१	-३६.७
वित्तीय व्यवस्था	७९७३.५	७९५२.४	८७२०.३	-०.३	९.७
क. आन्तरिक साधन	७५४३.९	७७४५.९	८२३५.५	२.७	६.३
ख. वैदेशिक ऋण	३९७.०	१७३.७	४५१.४	-५६.२	१५९.९
ग. वैदेशिक अनुदान	३२.६	३२.९	३३.४	-	-
कुल साधन	४७७९०.३	५७४६५.०	६९४४९.१	२०.२	२०.९
राजस्व तथा अनुदान	४७५०४.६	५७१२४.४	६८९००.२	२०.३	२०.६
राजस्व	४३४२७.०	५५७२८.७	६६१५९.०	२८.३	१८.७
वैदेशिक अनुदान	४०७७.६	१३९५.७	२७४१.१	-६५.८	९६.४
गत वर्षको नगद मौज्जात तथा बेरुजु	२८५.७	३४०.५	५४९.०	-	-
बजेट बचत/घाटा	१३६०.६	-८३१७.३	-२१९७८.४	-७११.३	१६४.३
घाटा व्यहोरिने स्रोतहरु	-१३६०.६	८३१७.३	२१९७८.४	-७११.३	१६४.३
आन्तरिक ऋण	-५५८४.५	३४०३.१	१५२२५.३	-१६०.९	-
आन्तरिक सापटी	८७६६.२	८८३३.८	१४४७४.७	०.८	६३.९
क. ट्रेजरी बिल्ल	२०५०.०	३३००.०	७९९५.९	-	-
ख. विकास ऋणपत्र	६२००.०	५५००.०	७२००.०	-	-
ग. राष्ट्रिय बचतपत्र	०.०	०.०	०.०	-	-
घ. नागरिक बचतपत्र	५००.०	२८.६	७५.१	-	-
ङ. वैदेशिक रोजगारी बचतपत्र	१६.२	५.२	३.७	-	-
अधिविकर्ष ^{††}	-१४३३१.०	-५३४९.७	१०२५.१	-६२.७	-११९.२
अन्य [@]	-१९.७	-८०.९	-२७४.४	३११.०	२३९.३
वित्तीय व्यवस्था	१२७५.८	१७४.०	३००.०	-८६.४	७२.४
वैदेशिक ऋण	२९४८.०	४७४०.१	६४५३.१	६०.८	३६.१
सरकारी कोष खातामा भएको रकम	१९९९.०	४६६८.०	९०३९.१	१३३.५	९३.६
मु.अ.क. कोष खाता	१७०.७	१२३.७	१७०.०	-२७.५	३७.५
भन्सार कोष खाता	-१९.७	१७२.४	१०९.५	-९७३.२	-३६.५
पुर्ननिर्माण कोष खाता	-	१,८२८.७	१२४.९	-	-
स्थानीय निकाय खाता	१५२३.१	११०७.९	७५४८.८	-२७.३	५८१.४
अन्य आय*	३२४.९	१४३५.३	१०८५.९	३४१.७	-२४.३
चालू मौज्जात	१६३३०.०	१००१७.७	८०१४.०	-३८.७	-२०.०

[†] प्रस्तुत तथ्याङ्क सरकारी कारोबार गर्ने नेपाल राष्ट्र बैंक लगायत सरकारी कारोबार गर्ने सम्पूर्ण बाणिज्य बैंकहरूबाट प्राप्त तथ्याङ्कमा आधारित रहेको छ। त्यसैगरी, ८१ वटै जिल्लास्थित कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयहरु र भुक्तानी केन्द्रहरूबाट प्राप्त निकाशा विवरणमा आधारित रहेको छ।

^{††} ऋणात्मक चिन्ह (-) ले बचत जनाउँछ।

[@] नेपाल सरकारको कारोबारबाट आर्जित व्याज तथा अन्य।

* ग्यारेन्टी डिपोजिट, अपरेसनल फण्ड, आकस्मिक कोष लगायतको रकम समावेश।

तालिका १३
नेपाल सरकारको तिर्न बाँकी कुल आन्तरिक ऋण

(रु. करोडमा)

सि.नं.	ऋणपत्रहरू तथा स्वामित्व	२०७३	२०७४	२०७५	रकम परिवर्तन	
		असार	असार	जेठ	(असार २०७४ - असार २०७३)	(जेठ २०७५ - असार २०७४)
१	ट्रेजरी बिल्ल	११६०५.९	११०४०.९	१५३८४.८	-५६५.०	४३४३.९
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	१६१०.०	३०४५.७	३७७१.०	१४३५.७	७२५.३
	ख. वाणिज्य बैंकहरू	९७९०.०	७९५३.९	११५४५.८	-१८३६.१	३५९१.९
	ग. विकास बैंकहरू	४४.४	३४.३	४७.०	-१०.१	१२.७
	घ. वित्त कम्पनीहरू	११.२	७.०	२१.०	-४.२	१४.०
	ड. अन्य	१५०.४	०.०	०.०	-१५०.४	०.०
२	विकास ऋणपत्र	१०८९०.०	१६३९०.०	२३५९०.०	५५००.०	७२००.०
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	०.०	८९४.२	४५२८.७	८९४.२	३६३४.५
	ख. वाणिज्य बैंकहरू	७९०६.४	१२३५२.३	१५७७१.१	४४४६.०	३४१८.८
	ग. विकास बैंकहरू	५११.७	६४७.२	७५६.९	१३५.५	१०९.८
	घ. वित्त कम्पनीहरू	३७३.४	३९४.८	३५३.३	२१.५	-४१.६
	ड. अन्य	२०९८.६	२१०१.५	२१८०.०	२.९	७८.५
३	राष्ट्रिय बचतपत्र	९०.६	९०.७	९०.७	०.०	०.०
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	०.१	१८.२	२५.३	१८.१	७.१
	ख. वाणिज्य बैंकहरू	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	ग. विकास बैंकहरू	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	घ. वित्त कम्पनीहरू	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	ड. अन्य	९०.५	७२.४	६५.३	-१८.१	-७.१
४	नागरिक बचतपत्र	७८०.६	७९६.५	८७१.६	१५.९	७५.१
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	३०.८	२२७.५	२८६.०	१९६.७	५८.५
	ख. वाणिज्य बैंकहरू	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	ग. विकास बैंकहरू	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	घ. वित्त कम्पनीहरू	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	ड. अन्य	७४९.९	५६९.१	५८५.७	-१८०.८	१६.६
५	वैदेशिक रोजगार बचतपत्र	४८.६	५३.०	५६.७	४.३	३.७
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	०.०	१.०	१.१	१.०	०.१
	ख. अन्य	४८.६	५२.०	५५.६	३.४	३.६
६	कुल आन्तरिक ऋण	२३४१५.८	२८३७१.१	३९९९३.८	४९५५.३	११६२२.७
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	१६४०.९	४१८६.७	८६१२.०	२५४५.८	४४२५.४
	ख. वाणिज्य बैंकहरू	१७६९६.३	२०३०६.२	२७३१६.९	२६०९.९	७०१०.७
	ग. विकास बैंकहरू	५५६.१	६८१.५	८०३.९	१२५.४	१२२.५
	घ. वित्त कम्पनीहरू	३८४.५	४०१.८	३७४.३	१७.३	-२७.६
	ड. अन्य	३१३८.०	२७९४.९	२८८६.७	-३४३.१	९१.७
७	नेपाल सरकारको नेपाल राष्ट्र बैंकमा रहेको निक्षेप (अधिविकर्ष (+)/बचत(-))	-११५०१.९	-१०६२७.२	-२४८४८.५	-	-

तालिका १४
नेपाल सरकारको खुद आन्तरिक ऋण

(रु. करोडमा)

	२०७२ असार		२०७३ असार		२०७४ असार		२०७५ असार*	
	रकम	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँगको अनुपात (प्रतिशतमा)	रकम	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँगको अनुपात (प्रतिशतमा)	रकम	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँगको अनुपात (प्रतिशतमा)	रकम	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँगको अनुपात (प्रतिशतमा)
क आन्तरिक ऋण प्राप्त	४२४२.३	२.०	८७७७.५	३.९	८८३३.८	३.३	१४४७५.१	४.८
ट्रेजरी बिल्स	१०००.०	०.५	२०५०.०	०.९	३३००.०	१.२	७१९५.९	२.४
विकास ऋणपत्र	३०००.०	१.४	६२००.०	२.८	५५००.०	२.१	७२००.०	२.४
राष्ट्रिय बचतपत्र	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
नागरिक बचतपत्र	२३३.९	०.१	५००.०	०.२	२८.६	०.०	७५.१	०.०
वैदेशिक रोजगार बचतपत्र	८.४	०.०	२७.५	०.०	५.२	०.०	४.९	०.०
ख आन्तरिक ऋण भुक्तानी	४७४५.५	२.२	५०४०.२	२.२	३८७८.५	१.५	३७५२.०	१.२
ट्रेजरी बिल्स	२६६१.०	१.२	२४२९.९	१.१	३८६५.०	१.५	३७५२.०	१.२
विकास ऋणपत्र	२००४.१	०.९	१०१७.०	०.५	०.०	०.०	०.०	०.०
राष्ट्रिय बचतपत्र	०.०	०.०	१५६८.०	०.७	०.०	०.०	०.०	०.०
नागरिक बचतपत्र	८०.०	०.०	२५.०	०.०	१२.७	०.०	०.०	०.०
वैदेशिक रोजगार बचतपत्र	०.४	०.०	०.३	०.०	०.९	०.०	०.०	०.०
ग नेपाल सरकारको खुद आन्तरिक ऋण (क-ख)	-५०३.२	-०.२	३७३७.३	१.७	४९५५.३	१.९	१०७२३.१	३.६
ट्रेजरी बिल्स	-१६६१.०	-०.८	-३७९.९	-०.२	-५६५.०	-०.२	३४४३.९	१.१
विकास ऋणपत्र	९९५.९	०.५	५१८३.०	२.३	५५००.०	२.१	७२००.०	२.४
राष्ट्रिय बचतपत्र	०.०	०.०	-१५६८.०	-०.७	०.०	०.०	०.०	०.०
नागरिक बचतपत्र	१५३.९	०.१	४७५.०	०.२	१५.९	०.०	७५.१	०.०
वैदेशिक रोजगार बचतपत्र	८.०	०.०	२७.९	०.०	४.३	०.०	४.९	०.०
घ कुल गार्हस्थ्य उत्पादन	२१३०१५.०	१००.०	२२५३१६.३	१००.०	२६४२५९.५	१००.०	३००७२४.६	१००.०

अ - अनुमान

*२०७५/०३/२६ सम्मको तथ्यांकमा आधारित।

तालिका १५
वैदेशिक व्यापार⁺

(रु. करोडमा)

	वार्षिक		एघार महिना			प्रतिशत परिवर्तन (एघार महिना)	
	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५	२०७३/७४	२०७४/७५
कूल निर्यात	७०११.७	७३०४.९	६२१५.५	६७३१.२	७४३१.४	८.३	१०.४
भारत	३९४९.४	४१४४.९	३४८७.२	३९०४.५	४२४५.९	१२.०	८.७
चीन	१६८.२	१७०.२	१५०.२	१५६.५	३००.०	४.३	९१.६
अन्य मुलुक	२८९४.२	२९८९.८	२५७८.१	२६७०.२	२८८५.६	३.६	८.१
कूल आयात	७७३५९.९	९९०११.३	६८४७५.३	८९६५७.१	११०७३५.२	३०.९	२३.५
भारत	४७७२१.३	६३३६७.०	४२०९८.१	५८५०२.१	७३१२३.६	३९.०	२५.०
चीन	११५६९.४	१२७२४.५	१०३६४.६	११३९६.६	१४२७८.७	१०.०	२५.३
अन्य मुलुक	१८०६९.२	२२९१९.९	१६०१२.६	१९७५८.५	२३३३२.९	२३.४	१८.१
व्यापार सन्तुलन	-७०३४८.२	-९१७०६.४	-६२२५९.८	-८२९२५.९	-१०३३०३.७	३३.२	२४.६
भारत	-४३७७१.९	-५९२२२.०	-३८६१०.९	-५४५९७.६	-६८८७७.७	४१.४	२६.२
चीन	-११४०१.३	-१२५५४.४	-१०२१४.४	-११२४०.०	-१३९७८.७	१०.०	२४.४
अन्य मुलुक	-१५१७५.०	-१९९३०.०	-१३४३४.५	-१७०८८.३	-२०४४७.३	२७.२	१९.७
कूल व्यापार	८४३७१.६	१०६३१६.२	७४६९०.८	९६३८८.४	११८१६६.६	२९.०	२२.६
भारत	५१६७०.६	६७५११.९	४४५८५.३	६२४०६.५	७७३६९.५	३६.९	२४.०
चीन	११७३७.६	१२८९४.७	१०५१४.७	११५५३.१	१४५७८.५	९.९	२६.२
अन्य मुलुक	२०९६३.४	२५९०९.७	१८५९०.८	२२४२८.७	२६२१८.६	२०.६	१६.९
१. निर्यात आयात अनुपात	९.१	७.४	९.१	७.५	६.७		
भारत	८.३	६.५	८.३	६.७	५.८		
चीन	१.५	१.३	१.४	१.४	२.१		
अन्य मुलुक	१६.०	१३.०	१६.१	१३.५	१२.४		
२. कूल निर्यातमा हिस्सा							
भारत	५६.३	५६.७	५६.१	५८.०	५७.१		
चीन	२.४	२.३	२.४	२.३	४.०		
अन्य मुलुक	४१.३	४०.९	४१.५	३९.७	३८.८		
३. कूल आयातमा हिस्सा							
भारत	६१.७	६४.०	६१.५	६५.३	६६.०		
चीन	१५.०	१२.९	१५.१	१२.७	१२.९		
अन्य मुलुक	२३.४	२३.१	२३.४	२२.०	२१.१		
४. कूल व्यापार घाटामा हिस्सा							
भारत	६२.२	६४.६	६२.०	६५.८	६६.७		
चीन	१६.२	१३.७	१६.४	१३.६	१३.५		
अन्य मुलुक	२१.६	२१.७	२१.६	२०.६	१९.८		
५. कूल व्यापारमा हिस्सा							
भारत	६१.२	६३.५	६१.०	६४.७	६५.५		
चीन	१३.९	१२.१	१४.१	१२.०	१२.३		
अन्य मुलुक	२४.८	२४.४	२४.९	२३.३	२२.२		
६. कूल व्यापारमा निर्यात आयातको हिस्सा							
निर्यात	८.३	६.९	८.३	७.०	६.३		
आयात	९१.७	९३.१	९१.७	९३.०	९३.७		

⁺ भन्सार तथ्यांकमा आधारित

तालिका १६
शोधनान्तर स्थिति

(रु. करोडमा)

विवरण	२०७२/७३		२०७३/७४		२०७४/७५*	प्रतिशत परिवर्तन (एघार महिना)	
	एघार महिना	वार्षिक	एघार महिना	वार्षिक	एघार महिना	२०७३/७४	२०७४/७५*
क. चालु खाता	१३००८.१	१४०४१.९	-२९९.४	-१०१३.१	-२०९२१.१	-	-
नियात, एफ.ओ.बी.	६६६०.१	७४८६.६	७५७६.२	८२१२.७	८५४६.९	१३.८	१२.८
तेल	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	-	-
अन्य	६६६०.१	७४८६.६	७५७६.२	८२१२.७	८५४६.९	१३.८	१२.८
आयात, एफ.ओ.बी.	-६७०४३.४	-७५६४८.८	-८८६५६.०	-९७७९४.६	-१०९२६८.२	३२.२	२३.२
तेल	-५८९८.८	-६८७२.४	-११२३७.७	-१२१४१.४	-१५३२४.४	९०.५	३६.४
अन्य	-६११४४.६	-६८७७६.४	-७७४१८.३	-८५६५३.२	-९३९४३.८	२६.६	२१.३
व्यापार सन्तुलन	-६०३८३.३	-६८१६२.२	-८९०७९.८	-८९५६१.८	-१००७२१.३	३४.३	२४.३
खुद सेवा आय	९४५.५	९८४.९	६००.८	२८९.१	१५.८	-३६.५	-७३.६
सेवा आय	१२५८१.७	१३८४७.२	१४६०३.४	१५८२६.५	१६०४३.७	१६.१	९.९
यात्रा	३८९२.६	४१७६.५	५५२०.५	५८५२.७	६२५७.३	४१.१	१३.३
अन्यत्र नपरेको सरकारी आय	३४३३.१	३४३३.१	२२३३.१	२५५३.४	२५५३.४	-३३.५	-१६.६
अन्य	५२५.९	५८३.६	६८०.०	७४२०.४	७८८३.७	२९.३	१५.९
सेवा भुक्तानी	-११६३६.२	-१२८६२.३	-१४००२.५	-१५५३७.४	-१५८८५.१	२०.३	१३.४
यातायात	-३९९६.२	-४४०३.०	-४१३७.४	-४६८८.५	-५७३५.८	३.५	३.८
यात्रा	-५०६६.२	-५६४१.८	-७२९३.१	-७९९२.७	-९१८५.०	४४.०	-१.५
जसमा शिक्षा मात्र	-१७६४.२	-२०१३.९	-३११९.८	-३५०२.५	-३४२२.८	७६.८	९.७
सरकारी खर्च	-२०६.९	-२१०.०	-१०७.४	-१३३.२	-२४६.२	-४.८	१२९.२
अन्य	-२३६६.९	-२६०७.४	-२४६४.७	-२७२३.०	-२७३८.३	४.१	१०.२
व्यापार तथा सेवा क्षेत्रको सन्तुलन	-५९४३७.८	-६९७७३.३	-८०४७८.९	-८९२९२.७	-१००५६२.६	३५.४	२५.०
खुद आय	२९१६.०	३४००.४	२६१५.७	३०९९.५	२०१४.८	-१०.३	-२३.०
आय प्राप्तानी	३७३०.६	४३०८.५	४४४९.७	५१९५.९	६२१२.१	२४.६	३३.६
आय भुक्तानी	-८१४.६	-९०८.१	-२०३४.०	-२०९६.४	-४१९७.४	१४९.७	१०६.४
व्यापार, सेवा तथा आय सन्तुलन	-५९६२१.८	-६९३७६.८	-७७८६३.३	-८६९१९.२	-९६५४७.९	३७.८	२६.६
खुद ट्रान्सफर	६९५२९.९	७७८१८.७	७७५६३.९	८५१८०.१	७७६२६.८	११.६	०.१
ट्रान्सफर आय	६९८६९.०	७८१९९.०	७७९१२.१	८५५७०.९	७८१६७.७	११.५	०.३
अनुदान	५७८१.१	७०४१.२	१०३३८.८	११४६६.४	५२४५.२	७.८	-४९.३
निजी क्षेत्रको विप्रेषण	५९८९५.०	६६५०६.४	६३३४२.०	६९५४५.२	६९५४५.२	५.८	७.३
पेन्सन	४१९२.८	४६५१.४	४२३१.४	४५५९.३	४९४९.५	०.९	१७.०
अन्य	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	-	-
ट्रान्सफर भुक्तानी	-३३९.१	-३८०.३	-३४८.३	-३९०.८	-५४१.०	२.७	५५.३
ख. पूँजी खाता (पूँजी ट्रान्सफर)	१२२५.२	१६९८.७	१२२५.५	१३३६.३	१५०२.२	-०.१	२२.८
जम्मा (क+ख)	१४२३३.४	१५७४०.६	९२४.१	३२३.२	-९४४१.९	-९३.५	-२२०१.४
ग. वित्तीय खाता (समूह ड बाहेक)	१३२९.८	२९६३.८	२०५९.३	२६६४.०	६७३२.४	५४.९	२२६.९
प्रत्यक्ष वैदेशिक लगानी आप्रवाह	४७९.९	५९२.१	१२२७.०	१३५०.४	१५८७.६	-	२९.४
पोर्टफोलियो लगानी	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	-	-
अन्य लगानी सम्पत्ति	-२७६१.१	-३०९३.६	-३६९८.२	-४४६९.१	-४०९४.९	३३.९	१०.७
व्यापारिक साख	-३.६	-३३.९	-१४५.९	-९००.५	-४२.४	३९.७	-७०.९
अन्य	-२७५७.५	-३०५९.७	-३५५२.४	-३९६८.५	-४०५२.५	२.८	१४.१
अन्य लगानी दायित्व	३६११.०	५४६५.४	४५३०.५	६१८२.६	९२३९.७	२५.५	१०३.९
व्यापारिक साख	१४१८.०	१६३९.७	१९८४.५	२४३८.१	४४१२.०	३९.९	१२७.४
ऋण	१२९९.४	२७३४.२	४३१९.८	५६१०.९	६००३.०	२३.२	३९.०
सरकार	११६१.५	२५९७.९	३१८४.४	४४७८.७	५६८४.९	१७.४	७.५
ऋण प्राप्ति	४३७७.४	४३७७.४	४३७७.९	४३७७.९	४३७७.९	७३.२	५८.२
साँवा भुक्तानी	-१५९०.१	-१७७९.५	-१५५२.५	-१७८१.५	-१६९९.७	-२.४	४.३
अन्य क्षेत्र	१३७.९	१३६.३	११३५.४	११३२.२	३१८.१	७२.२	-७२.०
करेन्सी तथा डिपोजिट	१२४५.०	१४९८.२	-१७७२.६	-१८८१.२	-१३११.५	-२४.४	-२५.८
नेपाल राष्ट्र बैंक	-०.६	-०.६	२१.७	२३.२	-१७.८	-	-१८.८
वाणिज्य बैंक	१२४५.६	१४९८.८	-१७९४.३	-१९०४.४	-१२९६.८	-२४.४	-२५.७
अन्य दायित्व	-३५१.४	-४०६.८	-१.२	१४.८	३९.१	-९९.७	-३३६.९
जम्मा (क+ख+ग)	१५५६३.१	१८७०४.४	२९८३.४	२९८७.२	-१२६८.६	-८.०	-५२५.१
घ. विविध पूँजी तथा मुलचुक	२७७७.३	१६६५.०	२६६७.०	३३४२.२	१०९३८.४	-४.७	३१०.१
जम्मा (क+ख+ग+घ)	१८३६०.४	२०३८९.५	५६५०.४	६३२९.४	१७७४२.२	-६.९	-१३०.९
ड. रिजर्व तथा सम्बन्धित शिर्षक	-१८३६०.४	-२०३८९.५	-५६५०.४	-६३२९.४	१७७४२.२	-६.९	-१३०.९
रिजर्व सम्पत्ति	-१८३६०.४	-२०३८९.५	-५६५०.४	-६३२९.४	१८०४.४	-६.९	-१३२.६
नेपाल राष्ट्र बैंक	-१५२३३.१	-१७२८८.७	-५२६९.८	-६१८७.९	-१८४५.७	-६.५	-६.५
वाणिज्य बैंक	-३१२७.३	-३१००.८	-३२६.६	-२८.७	३६००.१	-९.४	-१४५.७
आई.एम.एफ. कर्जा उपयोग	०.०	०.०	-१११.७	-१७०.२	-५६.२	-	-
खुद वैदेशिक सम्पत्तिमा परिवर्तन (-वृद्धि)	-१७११५.४	-१८८९१.२	-७४२३.०	-८२१०.६	४३३.७	-५६.६	-१०५.८

अ - अपरिष्कृत

तालिका १७
बैंकिङ्ग क्षेत्रसँग रहेको कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति

(रु. करोडमा)

	असार २०७३	जेठ २०७४	असार २०७४	जेठ ^१ २०७५	प्रतिशत परिवर्तन (असार-जेठ)	
					२०७३/२०७४	२०७४/२०७५
क) नेपाल राष्ट्र बैंक (१+२)	९१७६३.१	९४४३३.६	९५५६५.८	१०१०२३.८	२.९	५.७
१. सुन, एस.डि.आर., आइएमएफमा रहेको रिजर्व	३०६२.०	२९२१.२	२८३९.१	३२०५.४	-४.६	१२.९
२. विदेशी विनिमय सञ्चिति	८८७०१.१	९१५१२.४	९२७२६.६	९७८१८.४	३.२	५.५
परिवर्त्य	६७२४५.८	६८१९०.६	६८३६८.०	७३०९६.६	१.४	६.९
अपरिवर्त्य	२१४५५.३	२३३२१.८	२४३५८.६	२४७२१.८	८.७	१.६
ख) बैंक तथा वित्तीय संस्था*	१५२१५.९	१५५०५.९	१५२१६.६	११५८२.०	१.९	-२३.९
परिवर्त्य	१४२५५.०	१४५५९.६	१४१५०.३	१०५२७.४	२.१	-२५.६
अपरिवर्त्य	९६०.९	९४६.३	१०६६.३	१०५४.६	-१.५	-१.१
ग) कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति	१०३९१६.९	१०७०१८.३	१०७९४३.२	१०९४००.४	३.०	१.३
परिवर्त्य	८१५००.८	८२७५०.१	८२५३७.३	८३६२४.०	१.५	१.३
कुल सञ्चितिमा अंश (प्रतिशतमा)	७८.४	७७.३	७६.५	७६.४	-	-
अपरिवर्त्य	२२४१६.१	२४२६८.१	२५४०५.९	२५७७६.४	८.३	१.५
कुल सञ्चितिमा अंश (प्रतिशतमा)	२१.६	२२.७	२३.५	२३.६	-	-
घ) कुल वैदेशिक सम्पत्ति (क+ख)	१०६९७९.०	१०९९३९.४	११०७८२.४	११२६०५.८	२.८	१.६
आयात क्षमता (महिनामा)						
कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति						
वस्तु	१६.५	१३.३	१३.२	११.०	-	-
वस्तु तथा सेवा	१४.१	११.५	११.४	९.६	-	-
कुल वैदेशिक सम्पत्ति						
वस्तु	१७.०	१३.६	१३.६	११.३	-	-
वस्तु तथा सेवा	१४.५	११.८	११.७	९.९	-	-
ङ) वैदेशिक ढायित्व	११३८०.९	९४८१.८	९३१८.९	७९६३.३	-१६.७	-१४.५
च) खुद वैदेशिक सम्पत्ति (घ-ङ)	९५५९८.१	१००४५७.६	१०१४६३.५	१०४६४२.४	५.१	३.१
छ) खुद वैदेशिक सम्पत्तिमा परिवर्तन (विनिमय मूल्यांकन समाप्त)	-२०८६९.४	-४८५९.५	-५८६५.४	-३१७९.०	-	-
ज) विदेशी विनिमय मूल्यांकन (-घाटा)	१९७८.१	-२५६३.४	-२३४५.२	३६१२.६	-	-
झ) खुद वैदेशिक सम्पत्तिमा परिवर्तन (-वृद्धि) (छ+ज)****	-१८८९१.२	-७४२३.०	-८२१०.६	४३३.७	-	-
मसान्तको खरिद दर (प्रति अमेरिकी डलर):	१०६.७३	१०२.७७	१०२.८६	१०७.९४	३.९	४.९

अ - अपरिष्कृत

* नेपाल राष्ट्र बैंकबाट ईजाजतप्राप्त "क", "ख" र "ग" वर्गका बैंक

** खुद वैदेशिक सम्पत्तिको परिवर्तन असार मसान्तको तथ्याङ्कलाई आधार मानी लिइएको र (-) चिन्हले वृद्धि भएको जनाउछ।

*** विदेशी विनिमय मूल्यांकन नाफा/घाटा समायोजन पश्चात।

नोट: बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको भारतीय मुद्रा सञ्चिति अधिल्लो महिनाको तथ्याङ्कमा आधारित

तालिका १८
विदेशी मुद्रा खरिद/बिक्री

(रकम: करोडमा)

महिना	परिवर्त्य विदेशी मुद्रा खरिद/ बिक्री											भार. खरिद				
	२०७३/७४						२०७४/७५*						२०७३/७४		२०७४/७५*	
	खरिद		बिक्री		खुद तरलता प्रवाह/प्रशोधन		खरिद		बिक्री		खुद तरलता प्रवाह/प्रशोधन		भार खरिद	अमेरिकी डलर बिक्री	भार खरिद	अमेरिकी डलर बिक्री
	अमेरिकी डलर करोडमा	रु. करोडमा	अमेरिकी डलर करोडमा	रु. करोडमा	अमेरिकी डलर करोडमा	रु. करोडमा	अमेरिकी डलर करोडमा	रु. करोडमा	अमेरिकी डलर करोडमा	रु. करोडमा	अमेरिकी डलर करोडमा	रु. करोडमा				
साउन	२२.१	२,३६२.९	-	-	२२.१	२,३६२.९	१८.७	१,९१४.२	-	-	१८.७	१,९१४.२	१,७४३.७	२६.०	१,९२२.९	३०.०
भदौ	३१.७	३,३८७.४	-	-	३१.७	३,३८७.४	३४.४	३,५२८.३	-	-	३४.४	३,५२८.३	२,५३९.९	३८.०	२,०४९.५	३२.०
असोज	३८.८	४,१४३.२	-	-	३८.८	४,१४३.२	४१.६	४,३२६.०	-	-	४१.६	४,३२६.०	१,७३२.८	२६.०	१,५५७.०	२४.०
कात्तिक	३६.४	३,८९३.७	-	-	३६.४	३,८९३.७	३३.५	३,४७८.९	-	-	३३.५	३,४७८.९	२,६७१.६	४०.०	३,२४८.८	५०.०
मंसिर	३४.८	३,७८९.४	-	-	३४.८	३,७८९.४	३३.६	३,४७१.५	-	-	३३.६	३,४७१.५	१,७७१.४	२६.०	२,३२४.७	३६.०
पुस	४०.१	४,३५८.१	-	-	४०.१	४,३५८.१	३०.२	३,०८५.४	-	-	३०.२	३,०८५.४	२,८५१.७	४२.०	३,०६७.१	४८.०
माघ	२९.३	३,१७७.१	-	-	२९.३	३,१७७.१	३९.४	४,०३३.४	-	-	३९.४	४,०३३.४	२,५७६.६	३८.०	३,३२१.९	५२.०
फागुन	३६.४	३,८९०.२	-	-	३६.४	३,८९०.२	४३.४	४,४९४.३	-	-	४३.४	४,४९४.३	२,४०८.२	३६.०	२,७२२.२	४२.०
चैत	३६.२	३,७८८.०	-	-	३६.२	३,७८८.०	४४.५	४,६३०.०	-	-	४४.५	४,६३०.०	३,२५८.५	५०.०	३,३८२.८	५२.०
विशाख	३२.१	३,३०३.६	-	-	३२.१	३,३०३.६	३०.७	३,२५९.३	-	-	३०.७	३,२५९.३	१,०३१.५	१६.०	२,२५८.७	३४.०
जेठ	३६.६	३,७६९.४	-	-	३६.६	३,७६९.४	२९.३	३,१५९.५	-	-	२९.३	३,१५९.५	२,१८९.६	३४.०	२,४३४.०	३६.०
असार	३६.३	३,७५३.०	-	-	३६.३	३,७५३.०	२२.०	२,४०१.८	-	-	२२.०	२,४०१.८	२,५८२.६	४०.०	१,५०१.३	२२.०
	४१०.७	४३,३८५.९	-	-	४१०.७	४३,३८५.९	४०१.३	४१,७८२.६	-	-	४०१.३	४१,७८२.६	२७,३५८.०	४१२.०	२९,७९०.८	४५८.०

*२०७४/०३/२६ सम्मको तथ्यांकमा आधरित।